

9 770011 232004 09

9

2011
ročník 63

čtenář

M Ě S Í Č N Í K P R O K N I H O V N Y

Cena 40 Kč

OBSAH

- 303** _____ **Knihovny: digitální, nebo společenské?** > Barbara Lison
- 308** _____ **Letní knižní veletrh – poprvé v Ostravě** > Monika Oravová
- 310** _____ **POSTŘEHY – NÁZORY**
Je třeba hledat určitý druh rovnováhy > Vít Richter
- 313** _____ **Okruhy informačního vzdělávání a jak dál?**
> Božena Blažková
- 315** _____ **REGIONÁLNÍ FUNKCE V PRAXI**
– Dnes se představuje Zlínský kraj
Regionální funkce knihoven ve Zlínském kraji
> Jana Tomancová
Regionální funkce v okrese Vsetín s dlouhou tradicí
> Helena Gajdušková
Nové interiéry místních knihoven > Ivana Drobníková
Co není na internetu, neexistuje... > Jiřina Lapčiková
Knihovník vítězí nad knihovnicemi > Jana Dorňáková
- 324** _____ **Dům čtení: Obyčejně neobyčejná knihovna**
> Zdena Ciprová, Lenka Hanzlíková, Josef Straka
- 326** _____ **ZE ZAHRANIČÍ**
Kyjevská výstava ukrajinské knihy a knihtisku
českým pohledem > Dagmar Petišková
- 329** _____ **PO KOM SE JMENUJE?**
Městská knihovna Josefa Čižmáře ve Vizovicích
> Hana Stloukalová
- 330** _____ **Gutenbergovy oslavy v Mohuči 2011** > Jaroslav Vrchotka
- 331** _____ **Přehled obhájených diplomových prací na ÚISK FF UK**
v červnu 2011 > Petra Myšková, Věra Pilecká
- 332** _____ **ROVNÝ PŘÍSTUP**
Knihovna přátelská k handicapovaným
> Michaela Kožíšková
- 335** _____ **Z KNIHOVEN...**
- 337** _____ **LETEM MEDIÁLNÍM SVĚTEM KNIHOVEN**
- 338** _____ **ZUZANA HELINSKY ODPOVÍDÁ (NEJEN) ZE ŠVÉDSKA**
- 339** _____ **ZE SVĚTA**
- 340** _____ **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY**
NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR
_____ **PŘEDSTAVUJEME SVÉ LOGO**
Městská knihovna v Semilech

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
příspěvková organizace Středočeského kraje,
ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485 ISSN 0011-2321

Šéfredaktorka: Mgr. Lenka Šimková

Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Redakce, inzerce a objednávky na předplatné přijímá:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,

Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno,

tel.: 312 813 154 (Lenka Šimková),

312 813 138 (Olga Vašková)

e-mail: ctenar@svkkl.cz, ctenar.vaskova@svkkl.cz,

redakcectenare@centrum.cz

Redakční rada:

PhDr. Jiřina Kádnerová (předsedkyně),

PhDr. Ladislav Kurka, Ing. Jiří Mika, Mgr. Petra Miturová,

PhDr. Vít Richter, Mgr. Renáta Salátová,

PhDr. Vladimíra Švorcová

Tisk: T. A. Print, s. r. o., Opatovická 18, 110 00 Praha 1

Distribuce:

Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a.s. – drobný prodej;

MONITOR CZ, s.r.o.; SUWECO CZ s.r.o.;

B. Weleminová – PERIODIKA.

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvem poštovní
přepravy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994

Podávání novinových zásilek bylo povoleno

Českou poštou, s.p. OZSeč Ústí nad Labem,

dne 21. 1. 1998, j.zn. P-327/98

Předplatné pro Slovensko: L. K. PERMANENT spol. s r.o.,

Hattalova č. 12, 831 03 Bratislava, tel.: +421 244 453 711

e-mail: lkperm@lkpermanent.sk

Cena jednoho čísla 1,992 EUR, roční předplatné 22,572 EUR

(dvojčíslo 2,656 EUR); cena jednoho čísla 40 Kč,

roční předplatné 460 Kč (dvojčíslo 60 Kč)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR

Knihovna 21. století

Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit publikované

materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 6. 9. 2011

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

- > Libraries: digital or social? *Barbara Lison* |303
- > Summer Book Fair – in Ostrava for the first time *Monika Oravová* |308
- > INSIGHTS AND OPINIONS: A certain type of balance is to be sought
Vít Richter |310
- > Information education circles and then what? *Božena Blažková* |313
- > REGIONAL FUNCTIONS IN PRACTICE: Today we present
the Zlín region |315
  - Regional functions of libraries in the Zlín region *Jana Tomancová*
  - New interiors for local libraries *Ivana Drobníková*
  - If it isn't on the internet it doesn't exist *Jiřina Lapčiková*
  - Regional functions with a long tradition in the Vsetín district
Helena Gajdušková
  - Female librarians lose to male colleague *Jana Dorňáková*
- > House of Reading: An ordinary extraordinary library
Zdena Ciprová, Lenka Hanzlíková, Josef Straka |324
- > FROM ABROAD: Ukrainian Book and Book Printing Exhibition
in Kiev from the Czech viewpoint *Dagmar Petišková* |326
- > NAMED AFTER WHOM? Josef Čižmář Municipal Library in Vizovice
Hana Stloukalová |329
- > Summary of theses defended at the Charles University Faculty of
Philosophy and Arts Institute of Information Studies and Librarianship
in June 2011 *Petra Myšková, Věra Pilecká* |331
- > EQUAL ACCESS: A disabled-friendly library *Michaela Kožíšková* |332
- > From the libraries
- > Regular features
- > PRESENTING OUR LOGO: Semily Municipal Library
Miroslava Vrbenská

AUS DEM INHALT

- > Bibliotheken: digital oder sozial? *Barbara Lison* |303
- > Die Sommerbuchmesse – zum ersten mal in Ostrava
Monika Oravová |308
- > BEOBACHTUNGEN – ANSICHTEN: Es ist notwendig, ein gewisses
Gleichgewicht zu suchen *Vít Richter* |310
- > Kreise der Informationsbildung und wie weiter? *Božena Blažková* |313
- > REGIONALE FUNKTION IM PRAXIS: Heute stellt sich die Region
Zlín vor |315
  - Regionale Funktionen der Bibliotheken in der Region Zlín
Jana Tomancová
  - Die neuen Interieurs der lokalen Bibliotheken *Ivana Drobníková*
  - Was gibt es nicht im Internet, existiert nicht *Jiřina Lapčiková*
  - Regionale Funktionen in dem Bezirk Vsetín mit der langen Tradition
Helena Gajdušková
  - Ein Bibliothekar gewinnt über Bibliothekarinnen *Jana Dorňáková*
- > Ein Haus für Lesen: eine gewöhnlich-ungewöhnliche Bibliothek
Zdena Ciprová, Lenka Hanzlíková, Josef Straka
- > AUS DEM AUSLAND: Ausstellung des ukrainischen Buches
und des Buchdruckes in Kiev mit dem tschechischen Blick
Dagmar Petišková |326
- > NACH WEM WIRD SIE GENANNT? Josef Čižmář's Stadtbibliothek
in Vizovice *Hana Stloukalová* |329
- > Übersicht der verteidigten Arbeiten im Institut der Informationsstudien
von Philosophischer Fakultät der Karlsuniversität in Juni 2011
Petra Myšková, Věra Pilecká |331
- > GLEICHBERECHTIGTE HANDLUNG: behindertenfreundliche
Bibliothek *Michaela Kožíšková* |332
- > Aus den Bibliotheken
- > Ständige Spalten
- > WIR STELLEN UNSER LOGO VOR: Stadtbibliothek in Semily
Miroslava Vrbenská

OD REDAKČNÍHO STOLU

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, stěhování většina lidí považuje za nutné zlo, kterému se však nedá občas vyhnout. Horší je, když je třeba tuto nelibou činnost opakovat několikrát za sebou v krátkém časovém rozmezí. To se pak nedívám, že se slabší povahy jenom při zmínce o balení dostávají do stavu mírného šílenství.

My s kolegyní v redakci o tom víme své, stěhování nás za posledních pět let potkalo třikrát a na adrese Klementina by nás to z důvodu postupné rekonstrukce čekalo ještě několikrát. Proto se náš vydavatel – Střeďočeská vědecká knihovna v Kladně do řešení sídla redakce vložila, a vzala nás pod svou střechu.

Musím však přiznat, že takové balení má i očistnou stránku věci, přiměje zbavit se nashromážděných „důležitých“ zbytečností, které mají tendenci časem bobtnat a okupovat stále více prostoru a vázat více prachu. Změnit tento stav chce jen odvahu a rozhodnost! Odměnou je pak – jako v našem případě – převoz polovičního počtu „banánovek“ oproti prvnímu stěhování... Vřele doporučujeme!

Kromě příprav na zmíněnou akci jsme však pracovaly i na skladbě tohoto čísla Čtenáře, které, věříme, nenese její stopy. To však posoudíte sami, až se k vám v polovině září Čtenář dostane. Od upoutání vaší pozornosti k jednotlivým zařazeným materiálům jsem tentokrát upustila, mým úkolem bylo především vám – našim čtenářům, autorům a obchodním partnerům – sdělit novou adresu sídla redakce a některé nové kontakty.

Redakce a inzerce Čtenáře sídlí na adrese:

Střeďočeská vědecká knihovna v Kladně,
Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Tel.: 312 813 154 (Mgr. Lenka Šimková),
Tel.: 312 813 138 (Olga Vašková)

E-mail: ctenar@svkkl.cz;
ctenar.vaskova@svkkl.cz;
redakcectenare@centrum.cz
Elektronická verze Čtenáře:
<http://ctenar.svkkl.cz>

Na setkání nad stránkami tohoto i dalších čísel Čtenáře se s vámi těším

Olga Vašková

POZNÁMKY DO DIÁŘE

Sekce veřejných knihoven SKIP ČR vyhláší ve dnech **3.–9. října 2011** již 15. ročník celostátní akce **Týden knihoven**. Letošní motto zní *Patnáctý kraj ČR – kraj knihoven*. Týden knihoven doprovází **Knihovnický happening v Ostravě**, který proběhne **30. září 2011** a je spojen s předáním ocenění MARK 2011 (cena SKIP a Skanska). Dále se chystá **Velké říjnové společné čtení** věnované Karlu Jaromíru Erbenovi (3. října) a dne **4. října** následuje vyhlášení výsledků soutěže **Knihovna roku 2011** (cena Ministerstva kultury ČR) a **Městská knihovna roku 2011** (cena SKIP a Skanska). Podrobné informace jsou k dispozici na stránkách <http://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/akce-skip/tyden-knihoven-3.-9.-rijna-2011-2013-15.-rocnik>.

Sdružení knihoven ČR – Sekce pro akvizice pořádá **21. akviziční seminář**, který se letos uskuteční ve dvou dnech, a to **20.–21. října 2011** v Havlíčkově Brodě. Druhý den je určen k návštěvě tradičního Podzimního knižního veletrhu v tomto městě. Další podrobnosti viz <http://www.svkos.cz/sdruk/odborne-sekce/sekce-pro-akvizici/clanek/sekce-pro-akvizici/>.

Čtvrtý ročník **Semináře ke zpřístupňování šedé literatury**, který pořádá Národní technická knihovna ve spolupráci s Vysokou školou ekonomickou v Praze, se bude konat **25. října 2011** v Ballingově sále NTK. Ústředním tématem letošního semináře bude zveřejňování výsledků odborné a vědecké práce v digitálních repozitářích především v prostředí České republiky, ale i v zahraničí. Program a odkaz na registrační formulář jsou umístěny na adrese http://nusi.techlib.cz/index.php/4._rocnik_seminare.

NEUŠLO NÁM

Od 8. srpna 2011 mají uživatelé v Národní technické knihovně možnost si zdarma rezervovat osobní konzultaci s odborným knihovníkem. Ten poradí, jak a kde nalézt potřebné dokumenty a zdroje pro práci či výzkum a jak s těmito dokumenty pracovat. Tuto službu je možné rezervovat, podobně jako pronájem místnosti, prostřednictvím rezervačního systému zcela zdarma. Více informací je na stránkách NTK <http://www.techlib.cz/cs/41-referencni-a-resersni-sluzby>.

TÉMA

BARBARA LISON > barbara.lison@stadtbibliothek.bremen.de

Knihovny: digitální, nebo společenské?

Jsou knihovny i v době internetu partnery ve vzdělávání, jsou stále součástí vědy a výzkumu a kulturním místem pro inspiraci a komunikaci?

ÚVOD

Když chtěla nová Ústřední knihovna v Brémách přibližně po půl roce svého působení oslavit stotisícího návštěvníka, přizvala k této události také tisk a televizi. Ráno onoho dne, krátce po jedenácté hodině, byli fotografové, kameramani a novináři seřazeni na chodbě a já stála mezi nimi vyzbrojena kyticí a poukázkou na knihu. Už dopředu jsme si promysleli, jaký typ „zákazníka“ by pro tuto příležitost byl nejlepší. Bylo to jasné: měl to být MUŽ ve věku 30–40 let. Tato událost byla samozřejmě tak trochu zinscenovaná, jak je to u podobných akcí běžné. Stotisící návštěvník nebyl tak úplně stotisící, byl to spíš jen takový symbolický akt. A hle, po krátkém čekání vstoupil do knihovny muž v požadovaném věku. „To je on!“ řekl jeden z novinářů a přistoupil k návštěvníkovi.

„Srdečně gratulujeme! Jste stotisícím návštěvníkem nové Ústřední knihovny. Máme pro Vás malý dárek. Mohou si Vás kolegové vyfotografovat a udělat s Vámi rozhovor?“ Muž vypadal zmateně a bezradně... „Ne, raději nechci být fotografován a rozhovor dát také nechci!“ Teď jsem byla bezradná zase já. Jak to, že ten muž nechtěl být oslavován? Vzala jsem ho stranou a snažila se ho přesvědčit nebo alespoň přemluvit. Muž však trval na svém a svůj postoj mi vysvětlil takto: „Když budou noviny informovat o tom, že jsem byl dopoledne v knihovně, budou všichni hned vědět, že jsem nezaměstnaný.“

To byl pro mě šok! Je vstup do knihovny automaticky spojován se zábavou pro nezaměstnané? To, co jsem uslyšela vzápětí, bylo ještě překvapivější. „Víte, že pro mě jako nezaměstnaného je knihovna důvodem každý den vstát, oholit se, obléknout a odejít z bytu?“ Na tento výrok nemohu zapomenout. Je pro mě pohonem v práci, důkazem úspěchu práce mé a celé brémské městské knihovny. Tento výrok však také jasně ukazuje jednu z nejdůležitějších funkcí, kterou městské knihovny v naší dnešní společnosti mají: jsou místem, kam stojí za to zajít, místem, kde si člověk upevňuje své postavení a nebo si ho může dokonce vylepšit.

Muž se nakonec nechal oslavovat jako stotisící návštěvník, večer se objevil v televizi a druhý den v novinách s titulkem vyjadřujícím, že *Ústřední knihovna je pro něho druhým obývacím pokojem*. A to nás samozřejmě potěšilo!

CO JSME SE Z TOHOTO PŘÍBĚHU NAUČILI?

Pro někoho je stvrzením našeho poslání být kulturně bezbariérovým a neutrálním místem, pro jiného, že naše budovy jsou určeny pro širší spektrum obyvatelstva, a jsou tudíž nepostradatelné. Se stále rostoucím trendem virtualizace a technizace knihovnických služeb by mohly vyvstat obavy, že se poslání knihovníků zúží na pouhé poskytování informací a archivaci. Proto jsem toho názoru, že abychom si byli jisti naším posláním, musíme si neustále pokládat otázku, která je obsažena i v názvu tohoto článku. I když zní možná až příliš vyhraněně, je tato vyhraněnost pravděpodobně nezbytná k tomu, abychom si náš názor ujasnili. Pomocí dvou příkladů bych se v následujícím textu ráda dobrala odpovědi na moji otázku.

PRVNÍ PŘÍKLAD: KONCEPCE DIGITÁLNÍCH KNIHOVEN

Jako člen Evropské unie, která prostřednictvím směrnic a rozhodnutí řídí naše životy, a také jako člen Evropského společenství knihoven, které se projevuje zejména prostřednictvím zastřešující organizace EBLIDA, bychom se měli nejprve podívat do Bruselu, abychom zjistili, zda se Evropská unie touto otázkou už zabývala, a nebo snad na ni dokonce našla odpověď.

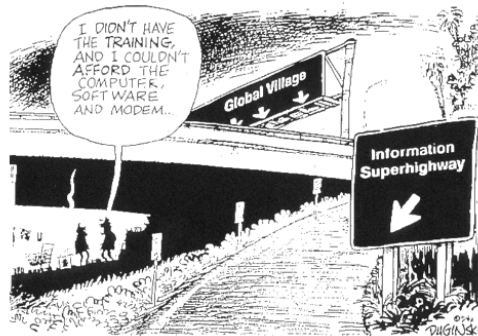
Důležitým krokem v tomto směru byla konference *Delivering Digital Europe in Public Libraries*¹, která se konala v Bruselu v září roku 2010. V souvislosti s Evropským rokem boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení byla role knihoven v digitálním věku posuzována z různých hledisek. V popředí stála zejména otázka, jak mohou veřejné knihovny úspěšně plnit svou úlohu v digitálním věku a jak jejich práce ovlivňuje sociální, kulturní a ekonomickou oblast. Bylo konstatováno, že knihovna má svůj společenský úkol, k čemuž přispívá i to, že překonává „digitální propast“, umožňuje lepší přístup ke službám a informacím a posiluje svou roli v budování informačních a komunikačních technologií.

Celkem 270 přítomných odborníků spolu s účastníky z řad politiků a veřejné správy formulovalo následující cíle pro evropské veřejné knihovny:

1. Veřejné knihovny nabízejí důležité hodnoty a ty musí veřejnost znát.
2. Knihovník má novou funkci průvodce, který představí uživatelům internet a sdělí jim, jak se s jeho pomocí mohou naučit nové věci. Uživatel a jeho otázky jsou pak východiskem a měřítkem knihovníkova jednání.
3. Veřejné knihovny musí rozšířit své působení a navázat partnerství, v nichž každý z partnerů může přispět k rozšíření znalostí a dovedností.

K dosažení těchto představ byly nastaveny následující klíčové body:

- Při hledání informací zapojit uživatele hned od počátku a ukázat mu, že přístup k informacím může být snadný a příjemný.
- Zapojit místní spolky, aby se rozšířila společná komunikace a spolupráce.
- Co nejširší možné využití a zapojení mobilních technologií.
- Nabízet služby všem bez ohledu na handicap, rasu, sociální postavení aj.

Obrázek 1: Aby se tato americká karikatura na téma Digitální propast nestala realitou, měly by se veřejné knihovny více zaměřit na digitální svět

V souhrnu to znamená, že Evropská unie přiznává knihovnám důležitou roli při překlenování digitální propasti. To ale samozřejmě neznamená, že by knihovny neměly žádnou jinou roli. Tento relativně nový přístup k jejich práci je však silně zdůrazňován. Zároveň je formulován požadavek na nové technologické postupy. Knihovny, jejichž provozovatel stále zastává zastaralý názor, že knihovna má pouze funkci zprostředkovatele fyzického média, tedy „knihy“, mají nyní dobrý důvod k legitimizaci své činnosti.

Výsledkem konference je tedy jednoznačný postoj expertů a politiků k tomu, že veřejné knihovny musejí plnit společenskou úlohu, která však může mít v 21. století jiný obsah a být realizována jinými prostředky. Termín „překlenutí digitální propasti“ je pouze moderním pojmenováním pro středověký pojem „překlenutí nedostatku informací“, kdy byly vědomosti z knih dostupné pouze někomu – jen vzpomeňme na román Umberta Ecce *Jméno růže*. Fyzická existence institutu knihovny není dnes méně důležitá, než bylo kdysi vytváření klasických velkých knihoven, jakými jsou Britská knihovna, Knihovna Kongresu nebo Knihovna Anny Amalie ve Výmaru.

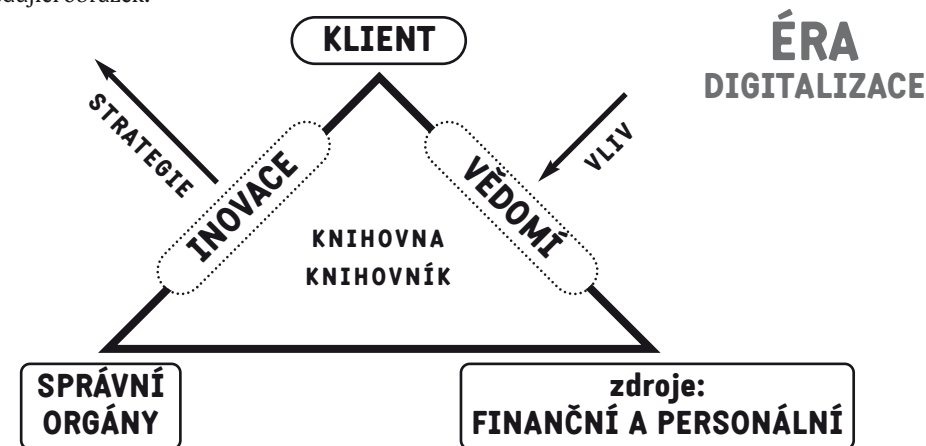
ODKAZY:

¹ <https://www.eventsforce.net/civic/frontend/reg/thome.csp?pageID=11518&eventID=39&eventID=39>

Teď už je to na knihovnách, aby se chopily této výzvy, popřípadě se samy dále kreativně rozvíjely. Je čas na změnu předsudků; sociálně integrační funkce veřejných knihoven však nesmí být zanedbána, ale naopak posílena. Je také potřeba změnit tradiční představy veřejnosti o knihovně jako o baště písemného dědictví, která má svůj základ pouze v knihách. Současná úloha knihoven jde daleko za rámec agendy a archivace tištěných publikací. Tyto úkoly jsou prováděny v souladu s rozvojem vědeckého, technického a sociálního pokroku.

JE NEJVYŠŠÍ ČAS PŘIPOJIT SE K DIGITÁLNÍMU SVĚTU!

Je proto důležité a správné, že moderní knihovny získávají pozici, která odpovídá nárokům klade ným společností a samozřejmě také uživatelů. Veřejné knihovny jsou servisní organizace s rozmanitou škálou úkolů, které musejí čelit výzvám technologického a společenského rozvoje, a to pomocí inovací zapadajících do jejich působnosti. Tento systematický a logický proces ukazuje následující obrázek.

Obrázek 2: Vnější faktory, které ovlivňují činnost knihoven

Postupy a způsoby plnění úkolů se v posledních třiceti letech dramaticky proměnily. Tak dramaticky, že můžeme mluvit přímo o digitální revoluci. Kromě sběru a indexování obsahů (ať už se jedná o tištěnou literaturu nebo internetové publikace) je čím dál významnější také úloha zprostředkování a umožňování přístupu k informacím. Veřejné knihovny podporují a učí své čtenáře samostatnému získávání znalostí, a to prostřednictvím svých vlastních znalostí z oboru, k nimž patří i schopnost kriticky posoudit relevanci a spolehlivost zdrojů. Knihovny pokrývají širokou škálu informačních potřeb, ať už se jedná o nové varianty tzv. „učebnicových knihoven“ nebo o místní střediska pro mediální gramotnost či systémy pro podporu čtení a gramotnosti. Knihovny tak umožňují lidem informace nacházet, hodnotit a využívat podle jejich specifických osobních, profesních nebo společenských zájmů a cílů.

Německé knihovny se zavazují poskytovat volný přístup k informačním službám, což zahrnuje také zvýšení počtu knihoven, které jsou schopné řešit specifické problémy moderní společnosti. Například tím, že se aktivně podílejí na realizaci konceptu „otevřeného přístupu/Open Access“ a Evropské digitální knihovny. Dále pak tím, že vytvářejí stimulační prostředí pro celoživotní vzdělávání, a v neposlední řadě také tím, že chrání kulturní dědictví prostřednictvím digitalizace materiálů a dlouhodobé archivace. To vše nezávisle na komerčních zájmech.

Hlavní funkcí veřejných knihoven je umožnění přístupu ke všem formám a obsahům, a to i ve světě digitálních informací. Jejich udržitelnost, neutralita a nezávislost na komerčních zájmech dělají z knihoven základní veřejnou instituci každé společnosti.

DRUHÝ PŘÍKLAD: ETIKA KNIHOVNICKÉ PROFESE

Výše zmíněné vlastnosti veřejných knihoven jsou charakteristické pro jejich morální a etickou integritu a mají zásadní vliv na pověst, které se těší u veřejnosti. Zaměstnanci knihoven na sebe berou velkou profesní a etickou odpovědnost, která jejich práci odlišuje, ale zároveň i ztěžuje.

Zaměstnanci knihoven pracují s velmi osobními údaji. Dozvídají se mnoho o zájmech a životním stylu svých klientů – ať už při osobním rozhovoru nebo z historie výpůjček. Ani v knihovně, která je plně automatizovaná, jako je tomu v případě Městské knihovny v Brémách, nejsou výpůjčky zcela anonymní. V době elektronického zpracování údajů a narůstajícího množství uchovávaných dat musí být tato chráněna ještě mnohem více než za dob listkových katalogů.

Také společenské změny, kterými jsou například multikulturalismus a demografické proměny, nás nutí zabývat se etickými zásadami naší profese. Zaměstnanci knihovny proto potřebují normativní základ – jak pro nakládání s citlivými údaji, tak pro principy poskytování služeb a pro řešení různých situací. Za tímto účelem vytvořily knihovny v jednotlivých zemích pokyny týkající se etického přístupu knihovnic a knihovníků ke své profesi, čímž posilují odbornou diskusi na toto téma.

Koncept *Knihovnické etiky* neboli *Code of Ethics* byl v Německu poprvé zveřejněn v roce 2007 národní knihovnickou asociací Bibliothek und Information Deutschland (BID). Od té chvíle jsou stanovené etické principy intenzivně projednávány. Tato problematika se všemi svými aspekty je dokonce hlavním obsahem dubnového vydání jednoho z nejdůležitějších knihovnických časopisů (obrázek 3). Nyní jde zejména o účinek těchto pravidel v každodenní praxi.

Přiložený překlad *etického kodexu* spolu s německými knihovnickými popisuje jak základní principy, tak také konkrétní podobu zásad v praxi. Kodex by měl být zárukou, že knihovny vykonávají svou práci s vysokými etickými standardy a společenskou odpovědností. Tyto zásady je třeba uvést do praxe, a k tomu samozřejmě přispívá diskuse mezi členy naší profese.

Obrázek 3: Letošní dubnové číslo časopisu *Kniha a knihovna*, vydané knihovnickým sdružením *Berufsverband Information und Bibliothek – BIB*

OSOBNÍ ZÁVĚR

Jak ukazují tyto dva příklady, nemůžeme ve skutečnosti mluvit o volbě mezi společenskou a digitální knihovnou. Základní vlastností knihovny je snaha vyvíjet se podle společenských a technických podmínek, a především podle potřeb klientů.

Knihovna je a zůstane institucí, jejímž hlavním cílem je naplnění sociálních potřeb uživatelů a veřejné blaho. Knihovny jsou veřejným místem, které slouží ke společenskému setkávání a rozvoji: jejich role veřejné instituce nemůže být dnes ještě dostatečně doceněna, ale bezpochyby se tak ještě stane. Knihovny jsou zároveň aktéry v oblasti vědy. Všechny tyto role musí být plněny s maximální profesionalitou i v době digitální revoluce a přístup ke vzdělanosti a informacím pro veřejnost musí být zajištěn.

Z mého pohledu je proto odpověď na úvodní otázku takováto: „**Knihovny: digitální A společenské.**“

Z němčiny přeložila **LENKA MUSCHOVÁ**

Etika a informace / Etické zásady knihovnických profesí

Bibliothek und Information Deutschland (BID – oficiální zkratka) je zastřešující organizací knihovníků a informačních sdružení v Německu. Členská sdružení organizovaná v BID přizpůsobují svoji činnost etickému kodexu, který zahrnuje standardy chování, které by měly být profesní samozřejmostí. Pracovníci knihoven se nezapojují do organizací, jejichž činnost a cíle jsou v rozporu s těmito etickými zásadami. BID a její členské organizace a členové postupují při své práci podle těchto zásad. Mimo jiné i prostřednictvím odborného vzdělávání a školení, spoluprací s příslušnými organizacemi a také pomocí reakcí veřejnosti na porušení některých ze zásad. Členové organizace BID tyto etické principy zveřejňují v rámci svého oboru a také pro veřejnost.

1. Etické zásady pro jednání s klienty

- Přistupujeme ke klientům v rámci našich povinností a práv bez rozdílu. Zajišťujeme všem klientům služby nejvyšší kvality.
- Umožňujeme klientům přístup k našemu vlastnictví a k veřejně dostupným informacím.
- Budeme klienty informovat a radit jim objektivně, nestranně a zdvořile a pomáhat jim získávat informace, které potřebují.
- Budeme jednat s klienty s respektem, bez ohledu na jejich barvu pleti, věk, sociální postavení, náboženství, pohlaví nebo sexuální orientaci.
- Budeme dodržovat zásady bezbariérovosti.
- Na základě zákona o ochraně dětí a mládeže a dalších zákonných předpisů budeme chránit děti před texty, které pro ně nejsou vhodné.
- Budeme respektovat soukromí našich klientů. Osobní údaje budeme uchovávat pouze pro zajištění našich služeb, a to jen v rámci zákona. Třetím osobám sdělíme údaje pouze ze zákonných důvodů.
- Budeme plnit své povinnosti profesionálním způsobem, bez ohledu na náš osobní názor a postoj.

2. Etické zásady v širším spektru plnění úkolů

- Zasadíme se o podporu svobodného vytváření názorů a o volný tok informací, stejně tak jako o existenci knihovny jakožto garanta neomezeného přístupu k informačním zdrojům naší demokratické společnosti. Odmítáme cenzuru obsahů.
- Budeme chránit naše kulturní dědictví.
- Budeme podporovat vědu a výzkum prostřednictvím poskytování informací, zdrojů a všech souvisejících služeb. Kromě toho se zasadíme o svobodu vědy a výzkumu.
- Budeme se zasazovat o systém celoživotního vzdělávání – jak pro zlepšení vlastních schopností, tak i pro podporu vzdělávání našich občanů. Vidíme zde možnost, jak neustále zlepšovat služby poskytované našim zákazníkům.
- Budeme pořádat akce, při nichž budou členáři moci aktivně využívat informace, a to i ve spolupráci s různými partnery.
- Náš vztah s dodavateli a dalšími obchodními partnery se bude vyznačovat vysoce etickými standardy.
- Informace budeme vybírat podle objektivních kritérií, kvality a jejich schopnosti uspokojit naše klienty – to vše bez ohledu na osobní preference a vliv třetí strany. Pomocí našich služeb a odborných znalostí budeme nabízet postupy k nalezení požadovaných informací.
- Zajistíme, aby naše služby a zařízení byly veřejně známé, aby občané věděli o všech možnostech přístupu k informacím.
- V rámci zákonných možností uveřejníme na internetu data a plná znění textů, aby byly pro veřejnost ještě dosažitelnější.
- Budeme si vědomi práv vlastníků autorských práv, kteří jsou chráněni zákonem o knihovnických a informačních materiálech.
- Budeme využívat naše odborné znalosti, aby historické sbírky zůstaly zachovány pro další generace.
- Ke svým kolegům se budeme chovat čestně a s respektem a budeme podporovat atmosféru spolupráce prostřednictvím vlastní zodpovědnosti a vzájemné důvěry.
- Profesionální nezaujatost, respekt, férovost, spolupráce a loajalita budou charakterizovat náš postoj vůči našemu vedení a nadřízeným.

Letní knižní veletrh – poprvé v Ostravě

V červnu letošního roku měl v Ostravě premiéru nový knižní veletrh. Konal se na výstavišti Černá louka pod názvem *Letní knižní veletrh a s mottem Knihy nejen na dovolenou*. Navštívilo jej zhruba 6000 lidí. Je to moc, či málo? Má nový veletrh šanci na úspěch a může být letošní první ročník začátkem nové tradice?

Vznik veletrhu

S myšlenkou na pořádání nového knižního veletrhu přišel na podzim roku 2010 ředitel ostravského výstaviště Černá louka Karel Burda. Mohl nabídnout vhodné prostory, které vyhovují akci tohoto typu, i zkušenosti s pořádáním větších veletrhů nadregionálního významu. Hledal však silného partnera, který by veletrh zaštil po stránce odborné i z hlediska kontaktů na nakladatele a knihkupce. S nabídkou na spolupráci tak oslovil Markétu Hejkalovou, spisovatelku, překladatelku, nakladatelku a především ředitelku Podzimního knižního veletrhu.

Podzimní knižní veletrh je knihovníkům dobře známý, s úspěchem se každoročně koná v Havlíčkově Brodě. Proběhlo již dvacet ročníků, a tak i pro Markétu Hejkalovou osobně bylo výzvou a inspirací pustit se do pořádání něčeho nového. Lákadlem byla především velmi silná ostravská aglomerace s vysokým počtem obyvatel, a tedy i potenciálních návštěvníků veletrhu. Svou roli v rozhodování sehrál i vstřícný přístup ze strany výstaviště, které pro první ročník nabídlo vystavovatelům výhodnější podmínky.

Na začátku roku 2010 tak padlo definitivní rozhodnutí, že první ročník knižního veletrhu bude v Ostravě v červnu uspořádán, a to pod názvem *Letní knižní veletrh*. Všichni zainteresovaní přítom věřili, že nepůjde zároveň o ročník poslední...

Knihy a vystavovatelé

Historicky první Letní knižní veletrh se tedy uskutečnil v pátek 17. a v sobotu 18. června 2011 na výstavišti Černá louka v samotném centru Ostravy. Vzhledem k termínu konání bylo zvoleno v úvodu zmíněné motto *Knihy nejen na dovolenou*. Šlo však spíše o marketin-

gové heslo, které nijak neomezovalo tematické rozpětí prodávaných knih. Byly zde nabízeny detektivní romány, romantické příběhy, sudoku, konverzační příručky, mapy, ale vedle nich i učebnice, odborná literatura či knihy pro děti.

Pro úspěch veletrhu bylo klíčové, zda se na něj jako na novou a nevyzkoušenou akci podaří přilákat nakladatele. Své knihy zde nakonec vystavovalo a prodávalo 107 nakladatelů z celé České republiky. Zastoupeny byly, jak už bylo uvedeno výše, všechny žánry – odborná literatura (např. Academia, Fraus, Karolinum, Masarykova univerzita, Portál), beletrie (např. Argo, Druhé město, Host, Mladá fronta, MOBA) i literatura pro děti (např. ANAGRAM, Fragment, Meander, STUDIO trnka, SUN). Prezентовány byly také audioknihy (např. Radioservis) či kulturní a literární periodika (např. Literární noviny).

Je ovšem nutno podotknout, že z 20 největších českých vydavatelů knih (podle počtu vydaných titulů v roce 2010, bez vysokých škol a ústředních státních institucí) jich na veletrhu chybělo 12 – mj. Grada, Computer Press či Egmont.

Významné zastoupení na veletrhu měla ostravská nakladatelství a další místní instituce. Z těch, která se zdejšímu regionu věnují i tematicky či autorsky, je možno zmínit naklada-

telství Repronis (mj. vydání několika dílů *Deníku Ostravaka*), Littera Silesia (knihy slezské spisovatelky Evy Tvrdé) či Ostravské muzeum.

Vystavovatelé na veletrhu prezentovali (a prodávali) jednak své novinky, jednak také zbytky nákladů starších titulů. Šlo často o knihy, které již nejsou v běžném prodeji a které bylo na veletrhu možno zakoupit se zajímavou slevou.

Doprovodný program

Kořením každého knižního veletrhu je jeho doprovodný program. Také v Ostravě se po oba dny konaly různé akce určené jak pro laickou, tak i odbornou veřejnost.

Přímo ve vstupní hale pavilonu A, kde se veletrh konal, vyrostlo improvizované Café Librex (ve spolupráci s ostravským Domem knihy Librex). Zde po celou dobu probíhal cyklus literárních setkání. Při besedách a autorských čteních se představilo více než 20 českých spisovatelů a spisovatelek (mj. Věra Nosková, Martin Reiner, Irena Dousková, Jiří Gruša, Jan Cimický, Karel Hvizďala, Barbara Nesvadbová a Eda Kriseová). Další tvůrci se pak na stánkách „svých“ nakladatelství zúčastnili autogramiád – největší zájem byl o podpis Tomia Okamury a Ladislava Špačka.

Pokud jde o odbornou veřejnost, zájem vzbudil především odborný seminář pro knihovníky *S knihou nejsi nikdy sám*, který byl zorganizován v prostorném kongresovém sále nad výstavní halou (více o této akci níže). Pro tiskaře byl uspořádán polygrafický seminář Tiskáren Havlíčkův Brod, knihkupci zase mohli navštívit prezentaci FastCentrik PEMIC o tom, jak snadno prodávat knihy přes internet.

Součástí veletrhu bylo i několik výstav – Vzdělávací a kulturní služby Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě, prezentace oboru

Obalový a knižní design Fakulty umění Ostravské univerzity, výstavy mapující historii 10 let Domu knihy Librex a 20 let PEMIC BOOKS a další.

Ostravská firma PEMIC BOOKS, jeden z nejvýznamnějších knižních distributorů na českém trhu, dvacetileté výročí své existence oslavila právě v průběhu veletrhu, a to velkolepou ZaHradní slavností v prostorách Slezskoostrovského hradu (několik minut chůze od výstaviště), na kterou byli vystavovatelé i další hosté pozváni na závěr prvního dne veletrhu.

Zapojení knihoven

Na organizaci prvního Letního knižního veletrhu se významnou měrou podílely i obě velké veřejné ostravské knihovny – Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě a Knihovna města Ostravy, a to nejen po stránce propagační. Obě se staly oficiálním partnerem veletrhu a do příprav byly zapojeny už od samotných počátků (první jednání s Markétou Hejkalovou proběhla již v lednu 2011).

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě dokonce celý veletrh zahájila křtem své čerstvě vydané publikace *Bibliografie okresu Ostrava-město*. Poprvé tak veřejnosti představila unikátní dvousvazkové dílo, které obsahuje soupis více než 17 000 knih a článků pojednávajících o Ostravě od nejstarších dob do současnosti. Křest proběhl přímo ve výstavní hale u stánku knihovny a kmotrou byla Markéta Hejkalová.

Na tuto slavnostní akci pak plynule navázal seminář pro knihovníky *S knihou nejsi nikdy sám*, který byl zaměřen na různé podoby čtení v dnešní době. Hlavní referát s názvem *Čtení v době digitální* přednesl Jiří Trávníček, další příspěvky se pak věnovaly elektronickým kni-

Seminář S knihou nejsi nikdy sám

Autogramiáda Tomia Okamury

Foto Jana Leparová

hám (Martin Vylefal), audioknihám (Kateřina Konopásková), kampani Celé Česko čte dětem (Eva Katrušáková) či ochraně knih a vybavení knihoven (Lukáš Pajer). Seminář se těšil velkému zájmu knihovníků, ale i dalších návštěvníků veletrhu. Celkem se ho zúčastnilo 160 osob.

Knihovna města Ostravy zase připravila ve spolupráci s knihovnami z Českého Těšína, Opavy a Trince velký společný stánek, ve kterém nabízela po celé dva dny bohatý program především pro děti – kvízy, soutěže, tvůrčí dílny atd. Všichni návštěvníci mohli využít posezení v miničitárně či možnost předregistrace do knihovny. Stávající uživatelé Knihovny města Ostravy navíc po předložení platného čtenářského průkazu získali výraznou slevu na vstupném na veletrh.

Výhled do budoucna

Na Letní knižní veletrh v Ostravě našlo cestu přibližně šest tisícovek návštěvníků z řad čtenářské i odborné veřejnosti. Jak vyhodnotila jeho ředitelka Markéta Hejkalová, nejde o číslo závratné – především ve srovnání s tradičními akcemi jako Podzimní knižní veletrh (2010 – zhruba 16 000) či dokonce Svět knihy (2011 – asi 38 000 účastníků). Je si však (stejně jako většina vystavovatelů) vědoma, že nelze srovnávat nesrovnatelné a první Letní knižní veletrh je nutno vnímat především jako slibný začátek.

Ukázalo se, že potenciál k vytvoření tradice každoročních knižních veletrhů v Ostravě určitě existuje. Organizační i prostorové zázemí bylo naprosto dostačující, pro veletrh byla využita plocha více než 3000 m², kterou lze v případě potřeby i navýšit. Drobné problémy se objevily snad jen s klimatizací ve výstavní hale.

Co říci závěrem? Nelze očekávat, že na Letní knižní veletrh budou proudit masy návštěvníků z celé republiky, ale jako regionální akce „přivážející“ do Moravskoslezského kraje známé spisovatele a nabízející tisíce knih pod jednou střechou má v ostravské kulturní nabídce určitě své místo. To ostatně sami pořadatelé dokazují i tím, že již ohlásili druhý ročník veletrhu. Ten se bude konat na stejném místě a v podobném termínu – 15. a 16. června 2012. Jak organizátoři slibují, čtenáři se mohou těšit i na ještě bohatší doprovodný program, například na setkání s nejpoblábnějším českým spisovatelem Michalem Vieweghem. Doufáme, že veletrh přiláká i další vystavovatele včetně regionálních, a bude tak moci návštěvníkům nabídnout kromě setkání s významnými literárními osobnostmi i bohatší paletu publikací české knižní produkce.

Takže na shledanou v Ostravě v roce 2012 při druhém Letním knižním veletrhu.

MONIKA ORAVOVÁ > oravova@svkos.cz

POSTŘEHY – NÁZORY

VÍT RICHTER > Vit.Richter@nkp.cz

JE TŘEBA HLEDAT URČITÝ DRUH ROVNOVÁHY

Dovolím si několik doplnění a poznámek k rozhovoru se zástupci DILIA, o. s., doc. JUDr. Jiřím Srstkou a Mgr. Janem Bartákem, který byl publikován ve Čtenáři č. 7-8/2011, s. 246–252.

Nejdříve k problematice výše náhradních odměn za užití autorských děl. Do jisté míry chápu zehrání na to, že náhradních odměn se vybírá málo a v malé výši, ale z hlediska běžného uživatele autorských děl to není ani zdaleka tak jednoznačné. Všichni si v knihovnách pamatujeme doby, kdy nebyly odváděny vůbec žádné náhradní odměny za užití autorských děl. Poplatky za kopírování zná veřejnost totiž

až od novely autorského zákona z roku 1996. Od té doby byla také placena symbolická částka (25 000 Kč ročně) za půjčování zvukových dokumentů, která se teprve v roce 2004, tj. po uzavření licenční smlouvy, dostala na výši 5 mil. Kč za rok za všechny knihovny. Poplatky za běžné půjčování knih jsou zavedeny až novelou autorského zákona z roku 2006. Od tohoto roku odvádí Národní knihovna ČR kolek-

tivním správcům každoročně částku přibližně 23 mil. Kč. Přičteme-li k tomu odvádění dalších poplatků za poslech rozhlasu, zpřístupnění televize v knihovnách a poplatků za veřejná čtení, nelze konstatovat jinak, než že náhradních odměn, které autoři získávají ze sféry knihoven, je stále více. Jejich výši nelze srovnávat s částkou, kterou autor může získat jako hlavní odměnu při vytvoření díla. Je to odměna za další mnohonásobné užití, která je placena dlouhodobě, každý rok během celého autorova života a dále ještě 70 let od jeho smrti. A to v celkovém součtu rozhodně není tak úplně málo! Problém tedy spíše spočívá v tom, že autoři, nebo přesněji držitelé autorských práv požadují prostřednictvím kolektivních správců stále více a vyšší odměny. Rozumím tomuto požadavku – i já bych chtěl mít vyšší mzdu, ale ne vždy o tom mohu rozhodovat.

Dovolím si osobní poznámku. Během svého života jsem napsal odhadem asi 150 různých odborných příspěvků. Podstatnou část z nich jsem napsal bez nároku na jakoukoliv odměnu, protože jsem považoval za důležitější určité informace a poznatky poskytnout, než abych se zabýval tím, co za to dostanu. Pokud jsem nějakou odměnu získal, potom to vždy byla přesně a jen ta částka, kterou jsem si dohodl s vydavatelem. Nevím, zda jsou mé výtvořky kopírovány, čteny, půjčovány, a nehodlám se ucházet o nějaké další náhradní odměny. Ne proto, že bych peníze nepotřeboval, ale proto, že o tento způsob odměny nemám zájem. Nechtěl bych si ho užítí ti, kteří se spisováním živí, přeji jim to. Já se živím prací v knihovně.

Knihovny, uživatelé knihoven, autoři a vydavatelé žijí a působí celá staletí ve zvláštní symbióze: potřebují se, občas se nemají rádi, podporují se a čas od času se na sebe mračí. Chápu to tak, že z dlouhodobého hlediska nám jde o společnou věc – umožnit všem lidem bez rozdílu, aby mohli volně a bez překážek využívat kulturní bohatství a znalosti ke svému rozvoji a prospěchu. Není pochyb o tom, že tento princip využívají v hojné míře především sami autoři, pokud si náhodou nemyslíme, že svá díla vytvářejí ze vzduchu či kosmického prachu.

Moderní knihovny vybavené informačními technologiemi jsou dnes schopny nabízet kvalitní a pohotové služby. Není pochyb o tom, že

jsou také součástí trhu a že tento trh mohou významně ovlivňovat. Proto je v této souvislosti nezbytné stále hledat určitý druh rovnováhy. Řadu let patřím do skupiny lidí, která se při změnách autorského zákona zasazuje za zájmy knihoven a v širším kontextu za zájmy veřejnosti, která autorská díla využívá. Nikdy jsme se principiálně nebránili zavádění různých druhů náhradních odměn za využití autorských děl v knihovnách. Je to proto, že jsme si vědomi, že z dlouhodobého hlediska je nezbytný vzájemný respekt a spolupráce. Na druhé straně jsme se ale vždy snažili, aby dopady zavádění různých druhů poplatků nezatežovaly ty, kteří autorská díla používají. Skutečnost, že všechny státy na světě nějakým způsobem podporují volné užití autorských děl a současně také podporují činnost knihoven jako institucí veřejné služby, kam každý může přijít a mít bezplatný přístup ke vzdělávání a informacím, je vyjádřením podpory základních principů každé demokratické společnosti. Zajistit volný přístup k informacím, dát každému šanci vzdělávat se, to je posláním knihoven na celém světě. Debatu o tom, jak vysoké poplatky za užití autorských děl budou v příštím období hrazeny, považuji za zcela legitimní. Nutno ale podotknout, že o této částce nerozhodují knihovny, ale politici.

K problematice náhradních odměn za kopírování lze konstatovat následující: současný princip, kdy se odvádí paušální poplatek za každé kopie nezávisle na tom, zda se kopíruje či nekopíruje autorsky chráněné dílo, není sice ideální, ale má v sobě alespoň základní principy spravedlivého vyrovnání, tj. více platí ten, kdo více kopíruje. Současný způsob placení nezaručuje spravedlivý výpočet, protože se nerozlišuje mezi velkými a malými knihovnami a knihovnami různých typů. Platba odměn se v současném režimu provádí tak, že se platí za 70 % zhotovených kopií. To je přijatelné u knihoven typu Národní knihovny, ale je to nevhodné u malých veřejných knihoven. Tyto knihovny s malým počtem svazků převážně beletrie jsou výrazně poškozovány, protože se z jejich fondů zhotovují kopie jen velmi omezeně. Kopírka zde zpravidla slouží pro celou obec a kopírují se dokumenty, které většinou nejsou autorskými díly. Vzhledem k tomu, že

obecní úřady platí pouze 20 % zhotovených kopií, dochází dnes k hromadným přesunům kopií z knihoven na obecní úřad. Na kopírkách ve vysokoškolských knihovnách si studenti běžně zhotovují několik kopií svých vlastních diplomových, seminárních či doktorských prací a i za to jsou odváděny autorské poplatky.

V případě přechodu na paušální platbu, která by byla odvozena od počtu používaných kopírovacích zařízení, by se nespravedlnost systému ještě více prohloubila. Požádali jsme knihovny, aby nám sdělily současnou výši plateb podle počtu zhotovených kopií a vedle toho částku, kterou by platily dle nově navrženého systému paušálů. Analýza ukázala, že by v budoucnu existovalo několik málo knihoven, které by hradily poplatky zhruba ve stejné výši, a vedle toho by naprostá většina knihoven platila mnohonásobně více. Zcela běžné bylo padesátinásobné navýšení, ale našly se i knihovny, kde by se poplatky zvýšily až třitísíckrát.

Dilia jako návrhovač v tomto případě vůbec nerozlišuje to, že kopírky (ale také tiskárny) v knihovnách nejsou v principu určeny ke komerčnímu využití, tj. za účelem zisku, ale jsou zde k dispozici pro běžnou **PŘÍLEŽITOSTNOU** službu. Potom může dojít k tomu, že např. u menších knihoven je v průběhu měsíce na kopírce zhotoveno 100 placených kopií, ale knihovna musí odvést minimální částku 700 Kč, tzn. z každé kopie je odvedeno 7 Kč autorského poplatku. Ještě absurdnější je situace v případě tiskáren, kde se často tiskne placená kopie výjimečně, ale paušál se platí stejný. Vůbec se také nepřihlíží k výkonnosti jednotlivých zařízení; výkonná kopírka je schopna za minutu udělat řádově stovky kopií a inkoustová tiskárna jich za stejnou dobu vyrobí pouhých pět.

Dilia v další fázi sice navrhla snížení paušálu, které by mohlo zmírnit možné dopady, ale podstata zůstala stejná. Provedli jsme další analýzy a pokusili se navrhnout paušály, které by se odvíjely například od počtu obyvatel města nebo počtu registrovaných uživatelů či počtu návštěvníků. Ale ani v těchto případech jsme nebyli schopni nalézt vhodné kritérium pro placení odměn. Ukázalo se, že potenciální vazby mezi těmito kategoriemi a počtem zhotovených kopií, respektive hrazenou částkou

za kopie, jsou velmi slabé a rozporuplné. Jednoznačně se ukazuje, že není rozhodující, kolik kopírovacích zařízení je v knihovně nebo kolik má knihovna uživatelů apod. Klíčové je, jaké konkrétní funkce plní v rámci své obce, školy, ústavu apod. To ovšem nelze postihnout paušálem. Uvedme několik příkladů:

- Knihovna v malé obci dělá příležitostné kopie ze svého fondu = vykázaný počet kopií je velmi nízký.
- Knihovna v obci stejné velikosti, která současně plní úlohu informačního centra obce = vykázaný počet kopií je několikanásobně vyšší, i když přístrojové vybavení je stejné.
- Knihovna vysoké školy = zpravidla větší počet kopií.
- Knihovna malého lokálního muzea s běžným fondem = malý počet kopií.
- Knihovna malého lokálního muzea s unikátní sbírkou = větší počet kopií, počet přístrojů může být stejný.
- Knihovna Uměleckoprůmyslového musea – velký počet kopií, počet přístrojů může být stejný.
- Knihovna ústavu AV ČR – malý počet kopií pro externí uživatele.
- Institut umění (Divadelní ústav) s omezeným okruhem specializovaných uživatelů – velký počet kopií převážně autorských děl.
- Národní knihovna ČR – velký počet kopií s velkým podílem volných děl.
- Plzeň – kopie dělá krajská knihovna i městská knihovna (knihovny sídlí přes ulici).
- Liberec – zde existuje krajská knihovna, která současně plní úlohu městské knihovny, tj. nelze srovnávat počty kopií v Plzni a Liberci.

Při využití jakýchkoliv paušálů dochází k absurdním nespravedlnostem, kdy ten, kdo kopíruje málo, bude platit vždy neúměrně vysoké částky, a ti, kteří kopírují hodně, zaplatí několikanásobně méně. Knihovny nelze „sesypat“ do jednoho pytle a prohlásit, že mezi nimi neexistují rozdíly. Proto jsme došli k jednoznačnému závěru, že princip platby podle paušálu je pro knihovny nevhodný a nepoužitelný. Ke stejnému závěru došel SKIP, Asociace knihoven vysokých škol, Akademie věd ČR i Asociace muzeí a galerií.

Okruhy informačního vzdělávání a jak dál?

V minulém čísle *Čtenáře*, v článku s názvem *Třetí seminář Informační vzdělávání uživatelů ve veřejných knihovnách* (Čtenář, č. 7–8/2011, str. 258) jsem slíbila, že se příště budu více věnovat navrhovaným základním okruhům IVU (Čtenářská gramotnost, Knihovna – zdroj informací a Informační zdroje). Tyto moduly byly navrženy a zveřejněny v roce 2009. Před ustavením odborných pracovních skupin k jednotlivým okruhům byly v sekci IVU SDRUK podrobně připomínkovány. Vzhledem k tomu, že v uplynulém období nebyl podán žádný jiný návrh na potřebné strukturování informačního vzdělávání, je možné tento návrh považovat za pilotní a začít ho uvádět do praxe. Což není tak jednoduché, jak se může na první pohled zdát.

V knihovnách je stále zažitá dlouholetá tradice knihovnických lekcí (Knihovnicko-bibliografická příprava mládeže – KBPM, Knihovnicko-informační výchova – KIV...). Ty měly svůj velký význam zejména v tom, že nastartovaly spolupráci knihoven se školami. Seznamovaly děti a mládež s knihovnou a s jinou literaturou, než je čítanka a učebnice. Zároveň podle místních možností podporovaly pravidelnou návštěvu knihovny (v ideálním případě nejméně jedenkrát ročně každá třída).

Snaha o změnu tradice (byť realitou dlouhodobě překonané) je vždy velmi náročná. V praxi si nelze nevíšmat společenských proměn, změn ve školství (rámcové vzdělávací programy, alternativní způsoby výuky jednotlivých škol) i v ostatních kulturně výchovných institucích. Řada knihoven na všechny tyto změny reaguje odklonem od tradice knihovnických lekcí a věnuje se spíše tematickým besedám, literárním projektům, tvořivé dramatice apod. Reflektují tím i konkrétní požadavky škol, které často chápou aktivity knihoven pouze jako (zastupitelný) doplněk výuky.

Je to tak trochu začarovaný kruh. Knihovny ve snaze vyhovět sníženým požadavkům ustupují od původního záměru prezentovat knihovnu nejen jako kulturně společenské centrum, ale i jako informačně vzdělávací instituci. Přitom stále se zhoršující výsledky nejruznějších celostátních i mezinárodních průzkumů v oblasti čtenářství a snižující se laťka úrovně vzdělání ukazují, kde je tzv. „díra na trhu“.

Jak z kruhu ven? Na to není snadná odpověď a jako vždy se nabízí vícero cest. U žádné z nich

však nemáme stoprocentní jistotu, že vede přesně tam, kam chceme. Každá knihovna je jiná a má různě vybudovanou pozici v místě svého působení. Z toho musíme vycházet a uvědomit si, že v současné době nemůžeme spoléhat na jeden univerzální model pro všechny knihovny. Jedno by však mělo být společné: strategie prezentace knihoven jako informační a vzdělávací instituce, která zároveň plní roli kulturně společenského centra.

Okruhy informačního vzdělávání se snaží postihnout nejdůležitější oblasti, které jsou knihovny na všech úrovních schopné zajistit. Jednotlivé moduly jsou vzájemně prostupné a můžeme s nimi pracovat od předškolního věku po seniory. Jsou jako stavebnice, ke které můžeme podle potřeb přidávat další témata a experimentovat s různými metodami. Pro začátek si můžeme určit, že prvním okruhu (Čtenářství – čtenářské gramotnosti) se budeme nejvíce věnovat v mateřských školách a na prvním stupni základních škol. Druhý okruh (Knihovna – zdroj informací) bude nejvíce určen druhému stupni základních škol a třetí okruh (Informační zdroje) bude nejvíce potřebný na konci povinné školní docházky a na středních školách.

To by měl být základ, na kterém se, jak věřím, shodneme. Dále už to bude poněkud složitější. Můžeme si vzít za vzor fungující školní knihovny – informační střediska ve školách, zároveň ctít tradici vzdělávacích knihovnických lekcí a za použití nových metod provázet uživatele knihovnou a informacemi. Většina členů sekce IVU SDRUK a řada knihoven jsou

pro tuto cestu. Osobně se domnívám, že toto řešení bude vyhovovat spíše větším knihovnám. S ukázkami takto pojatých lekcí se pravidelně setkáváme na seminářích.

Na dubnovém semináři v Hradci Králové prezentovala Veronika Peslerová z KK Vysočiny poněkud „kacířskou“ myšlenku týkající se „rozpuštění“ informačního vzdělávání ve všech aktivitách knihovny. Což v praxi znamená nepřipravovat samostatné informační lekce, ale zapracovat principy a metody informačního vzdělávání do stávajících akcí, které knihovna organizuje. Osobně si myslím, že je to zajímavý nápad, který určitě stojí za rozpracování. Půjde však o to, aby se informační vzdělávání ve veřejných knihovnách nedostalo pouze na úroveň jakési „přidané hodnoty“.

Ráda bych však ještě upozornila na příspěvek Libuše Foberové, která v rámci marketingového působení na veřejnost důrazně připomínala potřebu jednotné strategie včetně loga. Domnívám se, že právě tato společná strategie je v současné době nejvíce potřeba.

Jak tedy pokračovat dál? Každý sám za sebe a přitom společně. Nečekat, že to někdo za nás vymyslí a dá nám návod. Rozhodnout se, zda chceme, aby veřejnost vnímala naši konkrétní knihovnu jako informační a vzdělávací instituci. Pokud ano, tak využijme navržené okruhy informačního vzdělávání jako společnou nit propojující jednotlivé aktivity knihoven. Informační vzdělávání se v knihovnách zatím většinou skrývá v nabídce pro školy. Zkusme ho nabídnout celé veřejnosti, nejen školám, pod názvy jednotlivých okruhů.

Čtenářství – čtenářská gramotnost

Zařadme do tohoto okruhu akce podporující čtenářství a porozumění čtenému textu. Naučme sebe i veřejnost propojovat čtení, psaní a získávání informací potřebných pro život. Jednotlivé aktivity by na sebe měly navazovat a nesmíme zapomínat na zpětnou vazbu. Nemusí se jednat jen o konkrétní besedy a akce, měli bychom také více využívat webové stránky a sociální sítě. Promyslet si celou oblast, stanovit cílové skupiny a postupné cíle. Nechme působit zážitek. Snažme se mít vliv nejen na děti,

ale i na jejich rodiče či prarodiče. Vytvořme si vlastní systém podpory aktivního čtenářství. Můžeme k tomu využít celou řadu zajímavých akcí Klubu dětských knihoven. Například Pasování čtenářů není jen jednorázová akce, ale minimálně celoroční práce knihovníka, dítěte, učitele i rodiče.

Knihovna – zdroj informací

Naučme veřejnost (nejen školní děti) vnímat knihovnu jako místo, kde lze nalézt odpověď na většinu otázek. Místo, kde se mohou bez obav ptát a učit se hledat odpovědi. Místo, kde se naučí pracovat s aktuálními a pravdivými informacemi (patří sem celá oblast mediální kultury, význam reklamy, téma plagiátorství apod.). Nechtějme z uživatelů udělat knihovníky, ale naučme je využívat služeb knihovny a pomozme jim „naučit se učit se“. Při přípravě aktivit je opět zapotřebí nechat prostor pro zážitky a vlastní práci účastníků.

Informační zdroje

Za nejdůležitější informační zdroj pro veřejnost bychom měli považovat webové stránky knihovny. Dále sem patří zkvalitnění vyhledávání informací v jiných než tištěných zdrojích a vyhledávání v databázích. Těto oblasti se pravděpodobně budou více věnovat větší knihovny (pověřené a krajské). Knihovny v menších městech a obcích mohou např. zorganizovat exkurzi (skutečnou i virtuální) do knihovny, která má tuto problematiku zpracovanou.

Na závěr se musím přiznat, že toto je celkem sedmá verze slíbeného článku, který měl původně vypadat úplně jinak. Nakonec jsem si uvědomila, že pokud máme hovořit o společné strategii informačního vzdělávání, tak je zapotřebí začít veřejně diskutovat. Na dubnovém semináři v Hradci Králové se diskusi dařilo. Doufám, že se mi tímto článkem podaří ve Čtenáři diskusi podnítit. Nejen mne, ale zcela určitě i ostatní členy sekce IVU SDRUK zajímají vaše názory a náměty k informačnímu vzdělávání uživatelů ve veřejných knihovnách.

BOŽENA BLAŽKOVÁ > bozena.blazkova@svkhk.cz

DNES SE PŘEDSTAVUJE ZLÍNSKÝ KRAJ

Zlínský kraj se rozkládá ve východní části České republiky a hraničí se třemi moravskými regiony (Moravskoslezským, Olomouckým a Jihomoravským), jihovýchodní okraj tvoří státní hranice se Slovenskou republikou. Kraj vznikl roku 2000 jako jeden ze 14 nově vzniklých krajů v ČR z části Jihomoravského (okresy Zlín, Kroměříž a Uherské Hradiště) a Severomoravského kraje (okres Vsetín).

Zlínský kraj má rozlohu 3964 km² a k 31. 12. 2010 zde žilo 590 361 obyvatel. Hustota zalidnění 150 obyvatel/km² výrazně převyšuje republikový průměr. Kraj tvoří čtyři okresy: Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín a Zlín, v nichž se nachází 30 měst, 6 městysů a 305 obcí. Kromě okresních měst vykonávají rozšířenou státní správu na území kraje ještě tyto obce: Bystřice pod Hostýnem, Holešov, Luhačovice, Otrokovice, Rožnov pod Radhoštěm, Uherský Brod, Valašské Klobouky, Valašské Meziříčí a Vizovice.

Podstatná část území kraje je kopcovitá a hornatá, přičemž nejvyšší hřebeny leží na východě na hranici se Slovenskem. Na jihu jsou to Bílé Karpaty, na ně navazují Javorníky a posléze nejvyšší Moravskoslezské Beskydy. Na západě a jihozápadě má kraj úrodné nížiny – Haná na Kroměřížsku a Slovácko na Uherskohradištsku. Zlínský kraj má velkou rozlohu chráněného krajinného území. Velkoplošná území zahrnují dvě chráněné krajinné oblasti – Beskydy a Bílé Karpaty, které pojímají zhruba 30 % území. Prolínání tří etnografických a geografických oblastí – Valaška, Hané a Slovácka – je důvodem neobyčejné přírodní a kulturní rozmanitosti kraje.

Regionální funkce knihoven ve Zlínském kraji

A jak si stojí a fungují veřejné knihovny ve Zlínském kraji? Tak jako v ostatních krajích se většina z nich snaží obstát v konkurenci jiných kulturních a vzdělávacích organizací, své služby modernizují a přizpůsobují svým uživatelům. Je zřejmé, že kvalitní služby může zajistit jen dobře fungující systém spolupracujících knihoven. Obecní knihovny zaujímají v tomto systému důležité místo a je velkou výhodou, že je na ně systematicky pamatováno prostřednictvím regionálních funkcí knihoven. Zlínský kraj má širokou síť knihoven, které tradičně navzájem spolupracují v rámci jednotlivých okresů.

V roce 2010 pracovalo ve Zlínském kraji celkem 402 veřejných knihoven, z toho 51 profesionálních (a 85 jejich poboček) a 249 neprofesionálních knihoven a 17 jejich poboček.

V kraji funguje také Ústřední knihovna Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a 243 školních knihoven,

23 knihoven muzeí, archivů, lékařských a odborných knihoven.

Knihovny vzájemně spolupracují a lze konstatovat, že se systém regionálních funkcí osvědčil. Krajská knihovna Františka Bartoše (KKFB) zajišťuje jejich výkon od roku 2002, vykonává a koordinuje je pro základní knihovny v kraji a pro okres Zlín. Krajská knihovna přenesla výkon regionálních funkcí v jednotlivých regionech na tři pověřené knihovny: Knihovnu Kroměřížska, Knihovnu Bedřicha Beneše Buchlovana (KBBB) a Masarykovu veřejnou knihovnu Vsetín (MVK). Od roku 2005 zajišťuje plnění regionálních funkcí a jejich koordinaci kraj ze svého rozpočtu.

V roce 2006 byla krajskou knihovnou a pověřenými knihovnami vypracována *Koncepce výkonu regionálních funkcí ve Zlínském kraji*. V ní jsou stanoveny nejdůležitější cíle – koordinace odborných

Zlínsko	Uherskohradištsko	Kroměřížsko	Vsetínsko
KKFB Zlín	KBBB Uh. Hradiště	Knihovna Kroměřížska	MVK Vsetín
10 profesionálních knihoven	16 profesionálních knihoven	8 profesionálních knihoven	13 profesionálních knihoven
77 neprofesionálních knihoven	60 neprofesionálních knihoven	68 neprofesionálních knihoven	44 neprofesionálních knihoven
32 poboček	11 poboček	36 poboček	23 poboček

knihovnických činností a cílená dělba práce, zachování a rozvíjení vazeb mezi knihovnami v jednotlivých okresech i v rámci celého Zlínského kraje, vzájemné sdílení informačních zdrojů a služeb, udržení jejich odborného standardu a zajištění jejich dostupnosti, odstranění rozdílů v poskytování těchto služeb, garance průběžné aktualizace knihovního fondu veřejných knihoven regionu, účelné využití vložených veřejných finančních prostředků a zajištění kvalifikačního růstu pracovníků knihoven (jejich celoživotní vzdělávání).

Zavedení internetu především do obecních knihoven bylo podpořeno jednak Projektem internetizace knihoven (PIK) a také dvěma projekty Zlínského kraje, které byly zaměřeny na zavedení vysokorychlostního internetu do obcí kraje a dovybavení knihoven výpočetní technikou.

V současnosti krajská a pověřené knihovny zajišťují ve svých okresech pro základní knihovny tyto knihovnické služby: nákup a zpracování vý-

měnného fondu, distribuci výměnných souborů, zpracování knihovních fondů zakoupených z prostředků obcí, metodickou a konzultační činnost, pomoc při zavádění nových informačních technologií, vzdělávání knihovníků, školení, semináře, porady a statistiku.

Krajská knihovna Františka Bartoše v rámci své krajské funkce zabezpečuje metodickou a konzultační činnost, vzdělávání knihovníků, školení, semináře, porady, statistiku a další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb. V rámci své ediční činnosti krajská knihovna vydává ročenku *Knihovny Zlínského kraje*. Kromě odborných knihovnických materiálů vydává ve spolupráci s dalšími institucemi kulturně společenskou revue *ZVUK Zlínského kraje* a publikace v Edici Zlínský kraj.

Na zajištění RF se ve všech čtyřech okresech podílejí další vybrané profesionální knihovny, které na základě uzavřené smlouvy se zřizovateli a objednavky služeb vykonávají RF pro obecní neprofesionální knihovny (v roce 2010 to bylo 23 knihoven v kraji). Finanční částka na zajištění výkonu RF v Krajské knihovně Františka Bartoše a pověřených knihovnách je stanovena každoročně podle počtu obsluhovaných knihoven jednotlivých regionů a velikosti obsluhované populace.

Zpracování knihovních fondů zakoupených z prostředků obcí zahrnují krajská knihovna a Knihovna Kroměřížska do objednávky služeb u profesionálních knihoven, MVK Vsetín a KBBB v Uherském Hradišti zajišťují tuto činnost vlastními pracovníky. Po dohodě s provozovateli obsluhovaných knihoven provádí nákup knih pověřené knihovny v Uherském Hradišti a Vsetíně a na základě objed-

navky služeb knihovnicí profesionálních knihoven v okresech Kroměříž a Zlín. V několika případech si provozovatelé a knihovnici obsluhovaných knihoven provádí nákup knih sami.

Službou, o kterou je zájem téměř ve všech obecních knihovnách v kraji, je půjčování výměnných souborů knih. Výměnný fond vytváří krajská i všechny pověřené knihovny. Je budován z finančních prostředků Zlínského kraje a je součástí knihovních fondů krajské a pověřených knihoven. V roce 2010 bylo do výměnných souborů zařazeno 62 619 svazků (celkem v kraji cirkuluje 915 výměnných souborů). Obsluhované knihovny dostávají dva až tři soubory ročně.

Počet svazků v takto vytvořených výměnných souborech je různý podle potřeby a požadavků obsluhované knihovny. V okresech Kroměříž a Uherské Hradiště mají knihovníci možnost vybírat si sami další knihy do výměnných souborů z výměnného fondu uskladněného v pověřených knihovnách.

Postupně jsou i do obecních knihoven kraje zaváděny automatizované knihovní systémy, které výrazně ulehčují práci knihovníků a jejich zavedení je samozřejmě výhodné i pro uživatele knihoven, kteří vítají možnost vyhledávání v on-line katalozích na webu. V okresech Kroměříž a Uherské Hradiště se jedná o systém Clavius REKS, okresy Zlín a Vsetín využívají převážně systém KP-WIN SQL.

V letošním roce začal fungovat *Virtuální souborný katalog Zlínského kraje*, který pracuje na platformě Jednotné informační brány. Tento souborný katalog umožňuje jedním dotazem současně prohledat katalogy největších knihoven ve Zlínském kraji (Knihovnu Bedřicha Beneše Buchlovana, Knihovnu Kroměřížska, Masarykovu veřejnou knihovnu Vsetín a knihovny okresu Vsetín, Krajskou knihovnu Františka Bartoše a knihovnu Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně).

Ačkoliv zatím není stanoven standard elektronických služeb knihoven, KKFB a pověřené knihovny se postupně snaží, aby všechny knihovny v kraji měly provedenu retrokonverzi fondu, a aby měly alespoň jednoduchou webovou stránku. Na konci roku 2010 mělo téměř 60 % obecních knihoven kraje webovou stránku a 40 % elektronický katalog na internetu. Některé knihovny komunikují se svými uživateli prostřednictvím Facebooku.

V roce 2010 zpracovaly a vyhodnotily metodicky krajské a pověřených knihoven anketu *Spokoj-*

nost obsluhovaných knihoven s výkonem regionálních funkcí. Zúčastnilo se jí 92 % obsluhovaných knihoven kraje. Vyplývalo z ní, že jsou tyto knihovny s RF většinou spokojeny, nejlépe hodnotily služby: revize, konzultace, metodické návštěvy a cirkulaci výměnných souborů. Krajská knihovna i pověřené knihovny získaly konkrétní náměty na zkvalitnění výkonu RF, např. témata pro další vzdělávání knihovníků.

V soutěži Knihovna roku v kategorii základních knihoven obdržely v posledních pěti letech v krajských kolech soutěže Vesnice roku titul *Knihovna roku Zlínského kraje* knihovny v obcích Suchá Loz, Vidče, Hostišová, Kyselovice a Poteč. V celostátním kole se v letech 2007 a 2010 velmi pěkně umístily místní knihovny ve Vidči a Poteči, které získaly zvláštní ocenění a diplom. V loňském roce vyhlásil SKIP a Skanska, a. s., poprvé soutěž o nejlepší městskou knihovnu roku 2010. V kategorii měst 20 000–40 000 obyvatel zvítězila Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana, v kategorii měst 5000–10 000 obyvatel se umístila na 2. příčce Městská knihovna Valašské Klobouky.

Aby byli pracovníci obecních knihoven lépe motivováni a hlavně, aby došlo alespoň k symbolickému ohodnocení množství práce, které mnozí v knihovnách dělají, pořádají krajská i pověřené knihovny vlastní regionální soutěž o nejlepší knihovnici/knihovníka jednotlivých okresů nebo na Uherskohradištsku soutěž o nejlepší webové stránky svého okresu. Tyto soutěže slouží rovněž ke zviditelnění a tím i propagaci knihoven.

Metodičky krajské i všech pověřených knihoven se snaží co nejvíce spolupracovat se zřizovateli knihoven, pomáhají se zpracováním grantů, zvláště z programů VISK 3 a Knihovna 21. století.

V mnoha obecních knihovnách došlo k úpravám interiérů nebo k celkové rekonstrukci prostor. Do nových vhodnějších místností se v posledních letech přestěhovalo i několik městských knihoven (např. Městská knihovna Valašské Klobouky, Městská knihovna Kunovice, Knihovna Boženy Benešové Napajedla). Své prostory postupně rozšiřuje Knihovna Kroměřížska, krásnou budovu má MVK Vsetín. Své kouzlo má KBBB v Uherském Hradišti v bývalé židovské synagoze. Krajská knihovna na své důstojné sídlo teprve čeká. V současnosti se intenzivně pracuje na projektové dokumentaci jejího nového působiště, které by mělo vzniknout rekonstrukcí budovy v bývalém továrním areálu.

Obálka časopisu ZVUK

VZDĚLÁVÁNÍ KNIHOVNÍKŮ A ODBORNÉ AKCE

Vzdělávání knihovníků se věnují všechny pověřené knihovny, je patrný mírný ústup od počítačových kurzů ke kurzům odborného knihovnického charakteru. V krajské knihovně funguje od roku 2001 počítačová učebna, která byla vybudována, podobně jako v jiných krajích, převážně z grantových prostředků z programu VISK 2 Ministerstva kultury ČR. Samostatné počítačové učebny mají i Knihovna Kroměřížska a MVK Vsetín. Knihovna v Uherském Hradišti se věnuje pořádání školení v prostorách pro veřejnost.

Semináře pro knihovníky Zlínského kraje i okresní semináře probíhají v pravidelných intervalech. Někteří starostové obcí se účastní seminářů pro starosty a knihovníky jednotlivých okresů, které přispívají ke vzájemné komunikaci mezi zřizovateli knihoven a knihovníky. Krajská knihovna a knihovna v Uherském Hradišti nemají vlastní prostory pro pořádání větších seminářů, proto si je musejí pronajímat.

Seminář 6. setkání starostů obcí a knihovníků okresu Zlín

Protože se pracovníci obecních knihoven často mění, rozhodli jsme se po vzoru jiných knihoven pořádat pro ně *Kurz knihovnického minima*. Účastní se ho mnohdy i pracovníci profesionálních knihoven nebo poboček těchto knihoven, kteří se chtějí rychle orientovat v knihovnické problematice. Od roku 2006 prošlo kurzem 80 pracovníků. Účastníci čtyřdenního kurzu nejlépe hodnotí tato témata: práce s dětmi, základy komunikačních dovedností a praktické činnosti, které vždy probíhají v některé z poboček krajské knihovny.

Veřejné knihovny Zlínského kraje se snaží úzce spolupracovat také s pamětovými institucemi v kraji a umožňují pracovníkům knihoven muzeí, archivů

apod. účastnit se školení a seminářů, jejichž tradice byla započata v roce 2004. Probíhají jedenkrát až dvakrát do roka a podle účasti se zdá, že jsou mezi pracovníky zmíněných institucí velmi oblíbené.

Krajská knihovna Františka Bartoše pořádá rovněž celostátní akce. V roce 2010 proběhla Mezinárodní vědecká konference *Morava na rozhraní epoch (Jan Ohéral a společnost ve druhé třetině 19. století)*, která připomněla 200. výročí narození spisovatele a novináře Jana Ohérala. Konference byla pořádána ve spolupráci s Muzejní a vlastivědnou společností v Brně.

AKCE PRO VEŘEJNOST

Nejen u větších knihoven roste počet akcí pořádaných pro veřejnost. V loňském roce neprofesionální knihovny v kraji připravily celkem 619 kulturních i vzdělávacích pořadů, jichž se zúčastnilo 12 686 návštěvníků. Obecní knihovny připravují mnoho rukodělných akcí, kurzy na ovládnutí počítače pro seniory, besedy a programy pro základní a mateřské školy (např. divadelní představení, pohádkové cesty s literární tematikou v přírodě pro děti i jejich rodiče, čtení pro děti, povídání v knihovně při svíčkách). Pod hlavičkou knihovny a s přispěním knihovnice i knihovníka se uskutečňují zájezdy do rodišť spisovatelů a za kulturními památkami nebo např. pravidelné setkávání v knihovně při kávě či povídání nad knižními novinkami. Samozřejmě i malé knihovny se účastní celostátních akcí, jako jsou Den pro dětskou knihu, Týden knihoven, Noc s Andersenem apod.

Knihovny v kraji se již tradičně věnují dětem a pořádají pro ně celou řadu programů. V roce 2007 vznikl z podnětu knihovníků pracujících s dětmi a mládeží v knihovnách Zlínského kraje *Klub dětských knihoven Zlínského kraje* (dále jen KDK

ZK). Jeho cílem je rozvoj čtenářství, podněcování zájmu o dětskou literaturu a podpora volnočasových aktivit dětí a mládeže. Ze soutěže dětí základních škol v kraji vzniklo logo „klubka“, které představuje ježek tentokrát ne v kleci, ale nesoucí na bodlinách písmenka.

Každý rok pořádá KDK ZK minimálně dva semináře pro knihovníky, jeden je přehlídkou nápadů a zkušeností „děckařů“ kraje. Druhý seminář bývá zaměřen na odbornou problematiku (např. komiks, literatura pro mládež, česká literatura pro děti) nebo je organizována beseda či přednáška s některým z autorů knih pro děti nebo s ilustrátorem. Semináře se uskutečňují střídavě ve všech pověřených knihovnách. Klubko má také své webové stránky.

Klub dětských knihoven Zlínského kraje – logo

A CO NÁS ČEKÁ V BUDOUCNU VE VZTAHU K OBECNÍM KNIHOVNÁM?

Je třeba pokračovat ve snaze o vyrovnání a zvýšení úrovně obecních knihoven kraje. Opět se musíme zaměřit na propagaci knihovnických standardů a požadavků na fungování dobrých knihoven mezi jejich zřizovateli, pokračovat v pořádání vzdělávacích akcí pro knihovníky a pomáhat knihovnám rozšiřovat fond pomocí výměnných souborů dokumentů. Je nezbytné usilovat o zatraktivnění knihoven pro mladé lidi, např. prostřednictvím poskytování elektronických služeb. Knihovny však nesmějí zapomínat ani na čtenáře z řad seniorů, měly by nabízet služby přizpůsobené potřebám této cílové skupiny uživatelů. Jednoduše řečeno – podporovat moderní služby, ale ne na úkor služeb tradičních.

JANA TOMANCOVÁ > tomancova@kfbz.cz
Foto archiv knihovny

REGIONÁLNÍ FUNKCE V PRAXI

Regionální funkce v okrese Vsetín s dlouhou tradicí

Už v roce 1964 byl při tehdejší Okresní lidové knihovně zřízen metodický koutek, jehož cílem byla odborná pomoc knihovnám v celém okrese. Rok 1965 tedy znamenal počátek budování sítě střediskových knihoven. V roce 1979 – v době, kdy okres Vsetín patřil do Severomoravského kraje, bylo zavedeno v celém kraji, tedy i v okrese Vsetín, centrální řízení veřejných knihoven. Znamenalo to, že Okresní knihovna byla jediným právním subjektem, který zastřešoval knihovny v okrese – tj. financoval jak jejich provozní náklady, tak mzdové prostředky. Tato situace trvala až do roku 1997, kdy všechny knihovny byly převedeny pod obecní úřady. Knihovny Valašské Meziříčí a Rožnov pod Radhoštěm jsou od té doby samostatnými právními subjekty. Ostatní knihovny jsou organizační složkou nebo oddělením obecního úřadu. Od roku

1998 do roku 2001 přispíval okresní úřad na nově zřízené středisko regionálních knihovnických služeb při MVK Vsetín, aby spolupráce a koordinace knihoven v okrese byla zachována. Poté byly regionální funkce zajišťovány z dotace z Ministerstva kultury České republiky a od roku 2005 jsou financovány z rozpočtu Zlínského kraje na základě smlouvy s tímto krajem a na základě pověření Krajskou knihovnou ve Zlíně. Kontinuita poskytování služeb knihovnám okresu tedy zůstala s určitými proměnami od 60. let zachována.

Jaká je náplň střediska regionálních knihovnických služeb dnes? SRKS při Masarykově veřejné knihovně poskytuje v rámci okresu Vsetín odborné služby veřejným knihovnám a jejich zřizovatelům, obecním úřadům jednotlivých obcí. Cílem je zkvalitnění a rozšíření knihovnických služeb uživate-

Nové interiéry místních knihoven

lům. Služby jsou poskytovány především obecním knihovně s dobrovolným knihovníkem. Některé vybrané služby (jako např. vzdělávání, poradenská činnost) jsou poskytovány i knihovně s profesionálním knihovníkem. MVK Vsetín se ve svém regionu stará o 80 knihoven. Činnost střediska je zaměřena jednak na knihovnické služby (tj. správné zpracování knihovního fondu, dodržování knihovního zákona, zpracování statistik apod.) a jednak na pomoc při zpracování žádostí o dotace a zavádění nových informačních technologií. Zřizovatelům záleží i na moderním zpracování dat v knihovnách a za pomoci střediska regionálních knihovnických služeb mohou podat žádost na ministerstvo kultury, které vypisuje grantový program na získání knihovního programu. V současnosti je činnost více než poloviny knihoven našeho okresu automatizovaná.

Významnou a zřizovateli i knihovníky velmi ceněnou službou je poskytování tzv. výměnných souborů knihovněm okresu. Středisko tyto knihy nakoupí, rozdělí do souborů a dvakrát ročně dodá do jednotlivých knihoven. Knihovněm jsou soubory zapůjčeny vždy na dobu jednoho roku.

V rámci okresu knihovny spolupracují například i při pořádání kulturních a vzdělávacích akcí. Jako příklad dlouholeté spolupráce mohou uvést literární soutěž určenou pro děti 1. až 9. třídy ZŠ, pro kterou se zažil název *O poklad strýca Juráša*. Soutěž je součástí národního projektu Klubu dětských knihoven SKIP *Kde končí svět*. Knihovna ji vypisuje již po několik let pro celý okres, každý rok vždy s novým tématem. Díla, která uspějí v místních kolech, postupují do kola okresního, a na závěr jsou vyhodnoceni nejlepší autoři z celého kraje.

Tématem letošní soutěže bylo *Klik! Už jsem tady!* – čili vsudypřítomné počítače, mobily, sociální sítě – tedy to, čím mladí lidé žijí. Při vyhlášení tématu jsme se u dětí setkali s rozporuplnými reakcemi – od nadšeného přijetí zajímavého tématu až k příkrému odsudku – i některé děti mají již vsudypřítomných počítačů „až po krk“.

Nicméně se do soutěže přihlásilo 456 dětí z celého okresu Vsetín (nejvíce prací bylo ze Vsetína, Rožnova pod Radhoštěm, Valašského Meziříčí, ale vysoký počet prací přišel také ze Zubří, Karolinky

nebo Valašské Polanky). Do okresního kola postoupilo 106 prací. Poezie byla zastoupena 58 pracemi a oblíbenou kategorií se stal také komiks, kam přispělo 18 autorů. Soutěžící byli rozděleni do pěti kategorií (1.–3. třída, 4. a 5. třída, 6. a 7. třída, 8. a 9. třída a speciální kategorie). O jednu z prací, básničku o facebooku, jejíž autorkou je **Kateřina Zbranková**, čtrnáctiletá žákyně 9. A., se s vámi rádi podělíme.

HELENA GAJDUŠKOVÁ » hgajduskova@mvk.cz

Pomóóóc, jsem v síti!

Našla jsem si na facebooku/profil svojí kamarádky./ Má moc hezkou profil fotku,/ jak pózuje u zastávky./ Píše tady jasné znění,/ že má zájem o randění./ Doufá, že některý kluk/ dá jí pusku přes facebook...?

Našla jsem si na facebooku/ profil svého souseda./ Do dneška jsem netušila,/ že se jmenuje Ferda./ Má dokonce tři jména! / Ferda Novák Parazit./ Přijde mi to trochu zvláštní,/ ale nechci urazit.

Našla jsem si na facebooku/ profil naší učitelky./ I když učí vážně skvěle,/ její image kazí fotky./ Na mnohých je totiž vidět,/ že nemá potřebu se stydět,/ jak před zraky internetu,/ tak i mnohých svých studentů.

Našla jsem si na facebooku/ profil svojí... cože? Mamky? / I ona podlehla síti/ a taktéž už se všemi sdílí/ své pocity a nálady/ nebo fotky z Pálavy.

Hledala jsem na facebooku/ profil Pěti Dvořáka./ Hledám, zkouším, ale po něm/ ani vidu ani slechu./ Příští den se Pěti ptám, / proč ho v přátelích nemám./ Já facebook nemám, říká Pěta,/ nikdy mne to nezlákalo,/ nikdy mi to nechybělo.

Obdivuju jeho postoj,/ nenechal se polapit./ Dnes už každý nemá sílu/ před sítí se ubránit.

korací, na setkáních nad kronikou obce. V roce 2009 byla knihovna nominována v soutěži Knihovna roku.

Obecní knihovna ve ZDISLAVICÍCH

V rámci dotačního programu – Regionální operační program Střední Morava – byla provedena celková rekonstrukce bývalé základní školy na Středisku volného času, kde nové prostory včetně nábytkového vybavení získala i obecní knihovna.

Foto archiv knihoven

Jedním z aktuálních témat pro knihovny je i jejich prostředí, interiér. Uplynulých deset let v mnoha neprofesionálních knihovnách Kroměřížska můžeme z tohoto pohledu hodnotit pozitivně – jako období přeměny původních interiérů místních knihoven v příjemné a přitažlivé prostředí, ve kterém vedle půjčování dokumentů probíhá i řada aktivit pro veřejnost. Knihovna je místem společenského života obce.

Vzájemná a dobrá spolupráce profesionálních, neprofesionálních knihovníků a zřizovatelů knihoven je dobrým základem pro realizaci menších či rozsáhlejších úprav interiéru tak, aby odpovídal účelu a poskytovaným službám a zároveň i současným požadavkům přívětivého, estetického a funkčního prostředí knihovny.

Obecní knihovna v KYSELOVICÍCH

V roce 2008 proběhla celková rekonstrukce interiéru knihovny, v první fázi byla položena nová podlahová krytina, zařízeno nové osvětlení a plynové topení. Veselá barva stěn rozjasnila celý prostor. Následující rok byla knihovna vybavena novým nábytkem, pohodlnými křesilkami i nově řešeným pracovním místem knihovníka. Děti mají své čtenářské a odpočinkové zázemí v dětském koutku. Knihovna v Kyselovicích je příjemným místem, kde se děti i dospělí setkávají při nejrůznějších aktivitách – pohádkové Noci s Andersenem, besedách pro seniory, na kurzech PC – poznáváme internet, na zábavních odpoledních v knihovně, na kurzech kreativní tvorby, např. při výrobě vánočních ozdob a šperků z korálků či velikonočních de-

Obecní knihovna ŽERANOVICE

V roce 2004 byla knihovna přestěhována do větších prostor, vymalována, položena byla nová podlaha a knihovna vybavena novým nábytkem. Uživateli knihovny je k dispozici dostatek studijních míst i pracovní místo u počítače, jehož vhodné umístění mimo nejživější zónu nabízí soukromí a klid při práci. Příjemně a teple působící barva zdí, světlý nábytek i zajímavé řešení regálů, dostatek světla, čisto – soulad prvků a barev vytváří přívětivé prostředí Obecní knihovny v Žeranovicích.

IVANA DROBNÍKOVÁ » ivana@knihkm.cz

Co není na internetu, neexistuje...

Tvrdí to mnozí. Celkem 78 měst a obcí okresu Uherské Hradiště má knihovnu, z toho 54 knihoven má „nějaké“ webové stránky, ať už na stránkách svého zřizovatele či vytvořené pomocí šablony webu pro malé knihovny. Úroveň těchto prezentací je leckdy kolísavá, ale co je prvořadé a podstatné, „webovky“ existují a fungují. Stále ovšem zůstává 23 obcí, které jako by nepovažovaly vlastní knihovnu za VLASTNÍ, přestože ji financují, ale o její existenci a službách na svých stránkách neinformují.

Vyhlášení výsledků soutěže

Foto archiv knihovny

Správný knihovník však musí umět připomenout zřizovateli, že knihovna dosud existuje, že je jeho a že se s ní dokonce může pochlubit. Přemýšleli jsme, jak tento stav změnit a rozhodli jsme se vyhlásit soutěž *O nejlepší webové stránky knihovny okresu Uherské Hradiště*.

Po zralé úvaze byla soutěž rozdělena do dvou kategorií: pro profesionální a pro neprofesionální knihovny. V období od 1. února do 31. října 2010 se do soutěže mohla přihlásit jakákoliv knihovna, kromě Knihovny BBB a Knihovny F. Kožíka v Uher-

ském Brodě. Podmínky soutěže byly zaslány do všech knihoven, na obecní a městské úřady a vyvěšeny na našich webových stránkách.

Při tvorbě www stránek mohla být použita šablona webu pro malé knihovny. Přes naše velké očekávání, a přestože hlavním sponzorem soutěže byla firma Dat, s. r. o., a výherce čekala několika tisícová odměna ve formě poukázek na nákup knih, se do soutěže bohužel přihlásilo jen 12 knihoven v obou vyhlášených kategoriích. Webové stránky vyhodnotila odborná komise, která s údivem konstatovala lepší kvalitu stránek malých neprofesionálních knihoven, oproti knihovnám s profesionálním pracovníkem. Přes malý počet soutěžících nebylo rozhodování o vítězích vůbec jednoduché. Ale vyhráli vlastně všichni zúčastnění, i když poukázku na odběr knih pro svou knihovnu si odnesly jenom dvě nejlepší – knihovnice z Veletin a Ostrožské Nové Vsi.

Vyhlášení proběhlo na tradičním každoročním setkání starostů a knihovníků okresu Uherské Hradiště v novém Československém kulturním centru v Buchlovicích 23. listopadu 2010, v němž sídlí i nově zrekonstruovaná knihovna.

Vlastní soutěž měla ale ještě vedlejší efekt v tom, že hned několik knihoven následně představilo nové webové stránky, čímž počet knihoven s vlastní www prezentací opět vzrostl. A doufáme, že se nám snad do konce letošního roku podaří přesvědčit ty nezúčastněné, že www stránky knihovny jsou pro ni stejně důležité jako knihy a „co není na netu, přece neexistuje!“

JIŘINA LAPČÍKOVÁ > lapca@knihovnabbb.cz

Almanach Labyrint 2011 – průvodce českým knižním trhem

Je to k nevíře, ale už dvacet vydání má na svém kontě ročenka Revue Labyrint – Almanach Labyrint. Poprvé se objevila v roce 1992, kdy se knižní trh u nás od základu měnil, dá se říci, že vykazoval známky „velkého chaosu“. Proto přehledně připravenou příručku uvítali všichni, kteří chtěli získat základní informace o nových nakladatelstvích, jejich produkci a další novinky z knižní sféry.

Své původní zaměření Almanach Labyrint za celých 20 let nezměnil, rozšířil však svůj obsah o adresář dalších aktérů působících na knižním trhu, například o literární agentury, literární a kulturní časopisy, knihovny, knihkupectví, antikvariáty. Almanach mohou využít rovněž začínající nakladatelé a také začínající autoři.

Zájemcům dávajícím přednost elektronickým zdrojům vychází vstříc elektronická verze Almanachu Labyrint na www.almanachlabyrint.cz.

Knihovník vítězí nad knihovnicemi

Pro 74 knihoven a šest knihovníků obecních knihoven byla v roce 2010 uspořádána soutěž **O nejlepší knihovnici/knihovníka v okrese Zlín**. Na ocenění bylo navrženo celkem devět knihovnic a jeden knihovník.

Hodnotil se vzhled a prostředí knihovny, technická úprava knihovního fondu, speciální služby občanům a také statistické výsledky knihovnických činností za předcházející rok. Pětičlenná porota, složená ze zástupců krajské a městských knihoven, jednohlasně označila za vítěze muže. **Miroslav Častulík** je knihovníkem **Místní knihovny ve Vlachově Lhotě**, v obci, která se nachází nedaleko Valašských Klobouk, a kde žije 230 obyvatel. Nemají zde ani obchod, ale zato mají krásnou knihovnu s milým a ochotným knihovníkem, který tuto práci vykonává od roku 2005.

Od srpna 2010 knihovna sídlí v nových prostorách a knihovník se mimo jiné aktivně podílel i na její rekonstrukci. Prostorná místnost má nová okna, zateplený a snížený strop, novou podlahu, topení a osvětlení, je barevně vymalována, je zde hodně květin, obrázků a na oknech jsou muškáty. Byly pořízeny nové stoly a židle a nově byl zařízený dětský koutek. Malé děti si mohou hrát s hračkami na koberci a nechybí ani hry pro starší děti. V knihovně je kuchyňský koutek, ve kterém knihovník na přání uvaří čtenářům čaj. V případě zájmu také donese knihy starším a nemocným čtenářům domů.

Miroslav Častulík se aktivně zapojuje do života v obci, je mimo jiné místním zastupitelem. Mezi

nejzajímavější akce, které organizuje či pomáhá organizovat, patří výtvarné dílny pro děti, programy k různým obdobím roku – pletení pomlázek či výroba draků, organizování Dne dětí, besedy se seniory (senioři mají v knihovně také svoji klubovnu). Jeden den v týdnu je vyčleněn pro maminky s dětmi.

Miroslav Častulík přebírá ocenění v soutěži O nejlepší knihovnici/knihovníka v okrese Zlín

Foto Pavel Něštel

Knihovna má ve svém fondu 2240 knih, v roce 2010 do ní zavítalo 1344 návštěvníků a plní všechny sledované standardy VKIS. V knihovně jsou dvě místa s veřejně přístupným internetem, má on-line katalog knihovního fondu na webu a knihovník pravidelně aktualizuje webové stránky knihovny.

Pokud vás zajímá, jak taková vzorná knihovna se vzorným knihovníkem vypadá, pak ji můžete virtuálně navštívit na <http://www.knihovnavlachova.lhota.wz.cz>.

JANA DORŇÁKOVÁ > knihovna.klobouky@cmail.cz

DO ČÍSLA přispěli

- **Božena Blažková** – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové
- **Zdena Ciprová** – Obvodní knihovna MKP pro Prahu 10 a 15
- **Jana Dorňáková** – Městská knihovna Valašské Klobouky
- **Mgr. Ivana Drobníková** – Knihovna Kroměřížska
- **PhDr. Helena Gajdušková** – Masarykova veřejná knihovna Vsetín
- **Lenka Hanzlíková** – Městská knihovna v Praze
- **Bc. Michaela Kožíšková** – Krajská knihovna Karlovy Vary
- **Jiřina Lapčíková** – Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana, Uherské Hradiště
- **Barbara Lison** – Městská knihovna Brémy
- **Mgr. Petra Myšková** – Ústav informačních studií a knihovnictví UK v Praze
- **Mgr. Monika Oravová** – Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě
- **Mgr. Dagmar Petišková** – Národní knihovna ČR, Praha
- **Mgr. Věra Pilecká** – Ústav informačních studií a knihovnictví UK v Praze
- **PhDr. Vít Richter** – Národní knihovna ČR, Praha
- **Hana Stloukalová** – Městská knihovna Josefa Čizmáře Vizovice
- **Josef Straka** – Obvodní knihovna MKP pro Prahu 10 a 15
- **Ing. Jana Tomancová** – Krajská knihovna Františka Bartoše, Zlín
- **Miroslava Vrbenská** – Městská knihovna Semily

Dům čtení: Obyčejně neobyčejná knihovna

Dům čtení je pobočka Městské knihovny v Praze (MKP) v Ruské ulici 192, kousek od metra Strašnická. Jak už název napovídá, není to „jen“ jedna ze 43 knihoven v síti pražské městské knihovny, ale nabízí návštěvníkům něco navíc.

Prvním výrazným rysem Domu čtení je zaměření skladby knih na beletrii, především současnou českou a zahraniční literaturu, ale také literární vědu a teorii literatury. Výběr knih doplňují filmy na DVD, *knihy do ucha* i čtečky e-knih. Knihy jsou umístěny ve třech patrech podle zaměření – 1. patro beletrie, 2. patro naučná literatura, 3. patro knihy pro děti. Proto *Dům čtení* s důrazem na slovo *dům*.

Do knihovny za literaturou, street artem i filmy

Dům čtení má ale vyšší cíle, než být jen hezkou knihovnou s dobrým výběrem knih. Jeho další náplní je pestrý program aktivit, které se knih a čtení bezprostředně dotýkají. Knihovníci z Domu čtení mají v plánu uspořádat měsíčně minimálně deset akcí, a to jak pro dospělé, tak pro děti. Akce mají společné zaměření, kterým je čtení a čtenářství, proto *Dům čtení* s důrazem na slovo *čtení*.

Literární aktivity Domu čtení přibližují veřejnosti svět literatury opravdu na dotek. Zváni jsou přední čeští prozaici, básníci, autoři komiksů, lektori, teoretici a další, kteří mají blízko k literatuře, aby se svými čtenáři hovořili naživo.

Novinkou v Domě čtení jsou „mimo-literární“ akce. Chystají se komorní filmové přehlídky, jako například ozvěny Anifestu a Jednoho světa, přednášky o světových náboženských tradicích nebo street artu.

Na co zajít...

Hlavním kulturním dnem v Domě čtení je středa. První středu v měsíci probíhají autor-ské večery, druhá středa je věnována představení předních literárních časopisů, naklada-

telství, portálů a serverů, třetí středa je vyhrazena jiným žánrům, například komiksu, sci-fi, detektivním románům či románům pro ženy, a poslední středa v daném měsíci je věnována celoročnímu tematickému cyklu.

V rámci programu na rok 2011 je naplánována například návštěva prozaiků Emila Hakla, Markéty Pilátové či básníků Tomáše Řezníčka, Petra Krále a Jakuba Řeháka nebo literárního kritika Miroslava Chochoolatého. V běhu je cyklus přednášek o historii českého komiksu i cyklus *Duše míst, měst a regionů*, kde se představí Berlín, Sudety i Ostravsko.

Mnoho akcí ale z pravidelného středečního rytmu vypadává, jako například legendární Zelené peří s Miroslavem Kovářikem, výstavy a související přednášky, křty knih nebo autogramiády. Každý měsíc se koná Čtenářský klub, který nabízí možnost setkání čtenářů a diskuse o oblíbených knihách a literatuře.

Partnerem aktivit v Domě čtení je Portál české literatury, a patronem Společnost bratří Čapků.

Dům čtení zvenku

Variabilní interiér knihovny

Foto Petr Macháček

Nezapomíná se ani na děti. Kromě tradičních besed určených školám, které knihovna nabízí zdarma, pořádá Dům čtení Klub Médi Tuláka, který je určen nejmenším čtenářům a jejich rodičům, pro větší pak Klub Magic, kde se scházejí fanoušci této karetní hry. Dětské patro Domu čtení je však dobrým místem k odpočinku a schování před světem, i když se zrovna nic neděje.

Dům čtení a architektura

Dům čtení je kompletně zrekonstruovaná budova v Ruské ulici, která se poprvé pro čtenáře otevřela v roce 1983. Byla to jedna z mála novostaveb vyprojektovaných pro potřeby knihovny. Cílem kompletní rekonstrukce objektu byla přestavba exteriéru i interiéru, modernizace vybavení, technologií a rozšíření služeb.

Průčelí budovy viditelně vystupuje z řady původní nejednotné zástavby. Záměrně byl zvolen kontrast, a to jak v tvarovém, tak povrchovém i barevném řešení. Prostor v přízemí není velký, hlavními prvky jsou knižní regály na kolečkách a výpůjční pult. Jsou tu křesílka pro čtení denního tisku a výtvarné umění zastupuje sousoší bratří Čapků od sochaře J. Vacka. Malé venkovní atrium slouží v letních měsících jako čítárna i místo pro konání akcí.

Každé další patro má svoji barvu i funkci. Oddělení beletrie v 1. patře dominuje teplá žlutá barva. Naučné literatury v 2. patře byla přisouzena chladná a uklidňující zelená barva, sedací doplňky jsou v barvě modré a stejně tak i víceúčelová klubovna. Dětem je určeno třetí patro. Je pestré, útulné, nechybí válečí pytle, plyšové hračky, stan, koberec a výrazné barvy, regály jsou veselé oranžové. Celý Dům čtení je bezbariérový.

DŮM ČTENÍ VE ZKRATCE

Adresa:

Ruská 192/1455, Praha 10 - Vršovice

Otevírací doba:

PO zavřeno, ÚT–ST 9–19.00 hod., ČT–PÁ 12–19.00 hod., SO 9–15.00 hod.

Rok prvního otevření: 1983

Datum uzavření z důvodu

rekonstrukce: 31. 12. 2006

Velikost knihovního fondu: 40 000 svazků

Co se půjčuje: knihy, časopisy, noviny, mluvené slovo, mapy, filmy

Další služby: internet zdarma (včetně wifi), bezbariérový přístup, nápojový automat, klubovna, prostor pro nejmenší čtenáře, přebalovací pulty

Počet pater: 4

-1 Suterénní sklad méně půjčované beletrie

0 Půjčování a vrácení knih; Denní tisk

1 Beletrie

2 Naučná literatura; Klubovna

3 Literatura pro děti

4 Technické zázemí

Velikost knihovny po rekonstrukci:

1200 m²

Počet knihovníků: 12

Datum otevření pro veřejnost:

22. 11. 2010 ve 14.00 hodin

Architektonický návrh: ATREA – ing. arch.

Jan Janoušek, ing. arch. Zuzana Jurkovičová

Realizace stavby: Vltavín Holding, stavební podnik, s. r. o.

Realizace interiéru: Josef Šebek – INTEBO

Investor: Městská knihovna v Praze, příspěvková organizace Hlavního města Prahy

Reakce čtenářů na služby i dům samotný jsou velmi pozitivní: „Ze zastávky Průběžná přejdi silnici a pak za křížovatkou doleva, taková skleněná svítící budova,“ popisoval do telefonu jeden návštěvník cestu do knihovny. Dům čtení opravdu ve večerních hodinách září do tmy a velká okna nabízejí pohled na dění mezi regály. Čtenáři si také pochvalují, kolik je v Domě čtení místa k odpočinku a pohovnění si. Že se architektům a knihovníkům podařilo knihovnu navrhnout opravdu dobře, dokládají i výroky jako: „Konečně evropská knihovna!“, „To jsme rádi, že už je něco tak moderního i u nás!“ Jeden mladý čtenář vyprávěl, jak při

svém několikaměsíčním pobytu ve Finsku trávil moře času v knihovně, protože to tam žilo, své vyprávění ukončil slovy: „Jsem rád, že je něco podobného už i u nás.“

Dům čtení najdete i na Facebooku na www.facebook.com/dumcteni.

ZDENA CIPROVÁ > zdena.ciprova@mlp.cz
LENKA HANZLÍKOVÁ > lenka.hanzlikova@mlp.cz
JOSEF STRAKA > josef.straka@mlp.cz

V textu jsou použity části z projektové dokumentace Domu čtení zpracované Ing. arch. Janem Janouškem

ZE ZAHRANIČÍ

Text a foto DAGMAR PETIŠKOVÁ > Dagmar.Petiskova@nkp.cz

KYJEVSKÁ VÝSTAVA UKRAJINSKÉ KNIHY A KNIHTISKU ČESKÝM POHLEDEM

Muzeum ukrajinské knihy a knihtisku

V centrální části starobylého komplexu Kyjevsko-pečerské lávry z 12. století se nachází budova bývalé klášterní tiskárny. Dnes se v prostorách tiskárny, která zahájila svoji činnost roku 1615 (podle jiných pramenů o rok později), nachází Muzeum ukrajinské knihy a knihtisku. Stálá expozice je rozmístěna ve dvou podlažích, přízemí je věnováno rukopisům a prvotiskům a dále pak tiskům zahrnujícím období do konce 19. století. V prvním patře je výstava tištěných knih a časopisů 20. století.

Výstavu otevírají faksimile nejvýznamnějších rukopisů se zásadním významem pro dějiny ukrajinské, ruské a běloruské, ale i pro dějiny dalších slo-

vanských národů, v neposlední řadě pro dějiny české.

Prvním vystaveným faksimile jsou *Kyjevské hlaholské listy* z 10. století psané hlaholicí nejstaršího typu a odkazující svým původem k území Velké Moravy. Jedná se o doplňující modlitební formule k římským liturgickým textům sepsané na sedmi pergamenových listech, které jsou i cenným dokladem o způsobu velkomoravského bohoslužebného ritu. Listy se přes Jeruzalém dostaly do knihovny Kyjevské duchovní akademie, zde byly objevené roku 1874 a dostaly jméno podle místa svého uložení (dnes patří *Kyjevské hlaholské listy* do rukopisné sbírky ukrajinské Akademie věd v Kyjevě).

Rovněž další vystavené faksimile *Remešské evangelium*, považované za nejstarší dochovanou literární památku vzniklou přímo v Kyjevské Rusi, se dotýká českých dějin. Zvláštní osud této památky začíná v polovině 11. století, kdy se dcera kyjevského knížete Jaroslava Moudrého Anna stává manželkou Jindřicha I. Francouzského. Anna si s sebou vzala do Francie několik knih z otcovy knihovny, mezi nimi i umělecky skvostně zpracovaný evangelii. O dalším osudu tohoto cenného iluminovaného rukopisu existují jen dohady, ve 14. století se ale jako dar Karla IV. dostává do pražských

Emauz. Zde byla k stávajícímu cyrilskému textu evangeliaře (jehož větší část byla již ztracena, dochovalo se jen 16 listů) dodána další část – 31 listů evangelijních čtení psaných hlaholicí pro potřeby slovanských bohoslužeb emauzského kláštera; obě části zdejší mniši svázali a opatřili skvostnou vazbou zdobenou zlatem a drahokamy. Evangeliař poslali husité při jednáních o možné církevní unii s řeckou pravoslavnou církví jako dar cařihradskému carovi, odtud ho přivezl lotrinský kardinál Karel do Remeše. Zde se cyrilsko-hlaholský evangeliař stal součástí pokladu remešského katedrálního chrámu a před svou korunovací na něj přisahal francouzští králové. V průběhu francouzské revoluce se rukopisná památka ztratila a dlouho se mělo za to, že ztráta je trvalá. V polovině 19. století se v Remeši evangeliař opět objevil, jeho vazba však již byla bez zlata a drahokamů a nebylo jisté, zda se jedná o originál. V roce 1975 se v Moskvě konala výstava k 50. výročí diplomatických vztahů mezi Francií a Sovětským svazem a k překvapení ruských slavistů byl jeden z francouzských přivezených exponátů identifikován jako originál *Remešského evangelia*. Zásadou kanadské nadace Encyklopedie Ukrajiny vydalo v minulém roce Ilovské nakladatelství Medycyna svitu faksimile jeho první, tzn. cyrilské části, přivezené v 11. století princeznou Annou Jaroslavnou do Francie (dostupné i v elektronické verzi na <http://msvitu.com/pages/medical-books/yaroslavna/#>).

Výstava faksimilí rukopisné knihy pokračuje *Ostromirovým evangeliem*, jenž je prvním dochovaným rukopisem Kyjevské Rusi s přesně uvedenou datací svého vzniku (1056–1057), *Izbornikem Svjatoslava* (1073) – sborníkem literárních děl převážně religiozního charakteru, *Slovem o zákonu a milosti* (1037–1050) z pera literárně talentovaného kyjevského metropolity Ilariona a dále pak poetickým a co se týče původu (uváděno 12. století) stále záhadným *Slovem o pluku Igorově*. Letopisec Nestor, mnich Kyjevsko-pečerského kláštera, se ve svém letopise *Pověst dávných let* (počátek 12. století) inspiroval i velkomoravskými *Panonskými legendami* o životě svatého Cyrila a Metoděje. Nejstarší verze *Kyjevsko-pečerského pateriku*, souboru vyprávění o založení Kyjevsko-pečerské lávry a jejích prvotních obyvatelích, pochází ze 13. století. Oddíl rukopisné knihy uzavírá faksimile *Peresopnického evangelia* (1556–1561), vysoce hodnoceného jak z hlediska jazykového, tak výtvarného.

Následuje oddíl dějin tištěné knihy. Prvopočátek dějin ukrajinského i celého východoslovanského knihtisku začíná koncem 15. století v Krakově v tiskárně Schweipolta Fiola. Ukrajina byla v té době součástí polsko-litevského soustátí, v Krakově žila početná ukrajinsko-běloruská skupina a pravděpodobně na její objednávku vyšel ve Fiolově tiskařské dílně roku 1491 *Osmoglasnik* a další tři liturgické příručky. Jednalo se o první knižní vydání tištěná cyrilicí a psaná církevní slovanštinou. První východoslovanské tisky vyšly v Krakově tedy nedlouho poté, co se objevila první tištěná díla v Čechách, latinsky psaná *Statuta synodalia* arcibiskupa Arnošta z Pardubic (Plzeň 1476) a české překlady *Nového zákona* a *Kroniky trojanské* (po roce 1476).

Několik panelů je na výstavě věnováno dalšímu vydavateli církevněslovanských textů Francysku Skorynovi, jehož působení je spojeno s Prahou. Tento vzdělaný Bělorus, který získal v roce 1512 doktorát medicíny na padovské univerzitě, počal pod vlivem evropských humanistických a reformních idejí překládat Bibli do jazyka srozumitelného lidovým vrstvám slovanského (tj. bělorus-

Bible (Tiskárna Kyjevsko-pečerské lávry 1758)

kého a ukrajinského) obyvatelstva Litevského knížectví. V letech 1517–1519 vydal v pražské tiskárně církevněslovanský překlad žaltáře a poté vlastní překlad dvaadvaceti knih Starého zákona. Jazyk Skorynových překladů představuje spojnicí mezi církevní slovanštinou a pozdější běloruštinou; byl to ve své době ojedinělý průkopnický čin, jelikož ve východoslovanském prostředí se po dlouhou dobu pro překlady Bible i další díla náboženské povahy používal jazyk „vyšokého stylu“, tj. církevní slovanština. Při svém překladu biblických

knih se Skoryna opíral o jazyk *Bible české*, vydané v Benátkách roku 1506. Ve vydavatelské činnosti pokračoval po opuštění Prahy ve Vilniusu. Je zajímavé, že se Skoryna do Prahy ještě na několik let vrací v roce 1535, kdy si ho Ferdinand I. vybral, aby pečoval o jeho nově založené a exotickými rostlinami osázené královské zahrady na Pražském hradě.

Po Krakově a Praze pokračují dějiny ukrajinského knihtisku již přímo na ukrajinské půdě. Z Moskvy přijíždí do Lvova a později do Ostrohu slavný tiskař Ivan Fedorov, jehož nejvýznamnějším počinem byl tisk *Ostrožské bible* (1581), prvního kompletního vydání všech biblických knih církevněslovanšským jazykem.

Zatímco v Čechách se v 16. století používala v náboženských tiscích běžně čeština, v zemích dnešní Ukrajiny se živý jazyk dostával do děl s náboženskou tematikou jen okrajově. Jinak tomu bylo v literárních památkách nereligiozních, především právních listinách a úředních dokumentech, kde se tzv. prostý jazyk užíval, a to i pod přímým vlivem češtiny.

Od konce 16. století začínají hrát důležitou úlohu v celé ukrajinské kultuře bratrstva se svou pevnou organizační strukturou převzatou ze západoevropských vzorů včetně českých, snahami o „pravoslavnou“ náboženskou reformaci i bojem za národnostní práva. Tak jako i jinde v Evropě, při ukrajinských bratrstvech byly zakládány školy, knihovny a tiskárny. Významnou úlohu hrálo Lvovské Uspenské bratrstvo, z jehož tiskárny vzešly cenné tisky náboženské, ale i filozofické a jazykovědné.

Lvovská vydání 17. století reprezentují na výstavě i precizní a z výtvarného hlediska vysoce cenné tisky z dílny Mychajla Sljocky. Sljocka získal od Lvovského arcibiskupa privilegium na tisk jednak katolických spisů v jazyce polském a latinském, posléze ale získal oprávnění vydávat i knihy pravoslavné psané církevní slovanštinou; z jeho tiskařské dílny vycházela však také díla psaná „prostým“ ukrajinským jazykem.

Roku 1615 byla při Kyjevském bratrstvu a jeho škole založena tiskárna, která se posléze stala vedoucí tiskárnou v ukrajinských zemích, čemuž odpovídá prezentace vystavených faksimile. Prvním

tiskařským počinem kyjevské klášterní tiskárny byla *Knih hodinek* neboli *Časoslov* (1616). Největšího rozkvětu dosáhla tiskárna v době působení vzdělaného a ambiciózního archimandryta kláštera, později i kyjevského metropolity Petra Mohyly. Kyjevská klášterní tiskárna pracovala více než tři sta let, ve druhé polovině 17. století, kdy je Ukrajina rozdělena na pravobřežní část s vládou polskou a levobřežní část s vládou ruskou, počíná její sláva upadat.

Postupující restriktce ze strany jak ruské, tak polské vlády týkající se celé ukrajinské společnosti a její kultury, měly v následujících staletích negativní dopad i na rozvoj národního knižního tisku.

Viděno z českého pohledu zasluhují na kyjevské výstavě knihtisku a knihy v oddíle 19. a 20. století pozornost dvě mimořádné události, kdy se české prostředí zapsalo výrazně do dějin ukrajinské knižní kultury. První takovou událostí bylo první necenzurované vydání Ševčenkova *Kobzara* v Praze v roce 1876, kdy náklad tohoto vydání finančně zajišťovala kyjevská Stará hromada, společnost vzdělavců-ukrajinofilů bránících nejprve v domácím prostředí, potom nuceně již jen v exilu právo Ukrajinců na vlastní jazyk a kulturu.

V období mezi světovými válkami to pak byla všestranná podpora československé vlády ukrajinských emigrantů po porážce Ukrajinské revoluce (1917–1920). V Praze rozvíjela svou činnost Ukrajinská svobodná univerzita, v Poděbradech Ukrajinská hospodářská akademie a co se vydavatelské činnosti týče, „v Československu byl založen Ukrajinský společenský vydavatelský fond, jenž vydával vědecké práce, učebnice i vědecko-populární literaturu“ – jak se uvádí na výstavním panelu věnovaném ukrajinské meziválečné emigraci.

V posledních panelech jsou k zhlédnutí i vydání-samizdaty z dob komunistického režimu, českému návštěvníkovi připomínající analogické tisky českého protikomunistického hnutí. Výstavu ukrajinského knihtisku zakončují reprezentativní a oceněná vydání 21. století, vztahující se k ukrajinské historii i počátkům místního knihařského umění – mezi jinými překlad slavné *Ostrožské bible* z církevní slovanštiny do ukrajiništiny z roku 2007.

MĚSTSKÁ KNIHOVNA JOSEFA ČIŽMÁŘE VE VIZOVICÍCH

Josef Čižmář

Město Vizovice, brána Valašska, je východiskem do oblasti Vizovických a Vsetínských vrchů a dále do Beskyd a Javorníků. Náleží do oblasti přírodního parku Vizovických vrchů, který byl vyhlášen v roce 1993 a rozprostírá se v kotlině pod Janovou horou při soutoku říček Lutoninky a Bratřejůvky, s potoky Dubovským, Slatinským, Želechovským, Čamínským a Chrastěšovským.

V písemných pramenech se první zmínka o Vizovicích datuje do roku 1261, a to v zakládací listině cisterciáckého kláštera, který založil královský kastelán na hradě Brumovském – Smil ze Strělek. Klášter byl podle něj nazván Smilheim nebo také Rose Mariae – Růže Mariina. V letošním roce si připomínáme 750. výročí první písemné zmínky o osadě Vizovice. Dominantou města je zámecký areál, který byl v roce 2001 prohlášen národní kulturní památkou. A právě v předzámčí areálu se nachází Městská knihovna Josefa Čižmáře. Svou historií má samozřejmě i ona, a přestože první zápis o knihovně v kronice města je z roku 1920, již v roce 1885 byl ve Vizovicích založen Slovanský čtenářský spolek. Důkazem jsou knihy vydané po roce 1860 s razítky spolku, a tyto bibliofilie jsou součástí knižního fondu dodnes.

V roce 1905 se Čtenářský spolek rozešel a jeho knihovnu převzala tělocvičná jednota Sokol Vizovice. V roce 1922 se tato knihovna stala základem knihovny městské. Byla vedena dobrovolnými knihovníky, kterých se při práci vystřídal několik, a pomáhala jim knihovnická rada města. Souběžně s městskou knihovnou fungovaly pro obyvatele města dvě soukromé půjčovny v místních firmách, které měly svůj vlastní půjčovný a knihovní řád.

V roce 1966 byla knihovna profesionalizována a knihovnická technika byla upravena podle celostátních směrnic. V roce 1967 bylo při Městské knihovně zřízeno knihovnické středisko a do něj bylo zapojeno sedm knihoven z okolních obcí (Bratřejov, Jasenná, Lhotsko, Lutonina, Raková, Ublo a Zádveřice).

Od 1. 1. 2004 nese knihovna jméno významného rodáka a čestného občana města Mgr. Josefa Čižmáře (1868–1965). A kdo to byl Josef Čižmář? Vlastivědný pracovník, národopisec, znalec regionálních dějin Vizovicka i problematiky lidového lékařství, pověr a zvyklostí. Z jeho iniciativy vznikl ve Vizovicích Krajský muzejní spolek. Vydal řadu časopiseckých článků a několik knih, například *Čáry a pověry lidu na Moravě a Slezsku, Lidové lékařství v Československu očima lékaře* – I. a II. díl. Pro město a jeho obyvatele je nejvýznamnější kniha *Dějiny a paměti města Vizovic* vydaná v roce 1933 a *Národopisné a životopisné paměti Vizovic* z roku 1938.

Městská knihovna Josefa Čižmáře je organizační složkou Města Vizovice od roku 2002. Knihovní fond tvoří 21 471 knih pro dospělé, děti a mládež. Služeb knihovny v roce 2010 využilo 18 627 návštěvníků, z toho bylo 3351 návštěv virtuálních. Zájemci si vypůjčili 37 698 knih a časopisů. Zaregistrováno bylo 710 čtenářů. Kromě veřejných knihovnických a informačních služeb a kulturně vzdělávací činnosti poskytuje knihovna metodické, poradenské a konzultační služby sedmi neprofesionálním knihovnám v okolí (na základě každoročně uzavíraných smluv s příslušnými obecními úřady).

V rámci kolektivních forem práce se čtenářem je činnost knihovny zaměřena také na práci s dětmi a mládeží. Několik let probíhá společný projekt knihovny a mateřské školy pod názvem *V knihovně si čteme rádi, s knížkami jsme kamarádi...* (v rámci

celorepublikové akce *Celé Česko čte dětem*), určený pro předškoláky MŠ Vizovice. A můžeme jmenovat ještě další akce: pasování žáků prvních tříd na čtenáře, turistické vycházky *Za pověstmi Vizovických hor*, výtvarné knihovnické dílničky pro děti od 3 do 6 let (výrobky zaměřené na roční období – Velikonoce, Vánoce), které jsou spojeny s loutkovým představením nebo předváděním železničních modelů. Děti základní školy se účastní soutěží, knihovnických lekcí a literárních besed na vyžádané téma. Základní škola praktická vystavuje v prostorách knihovny výtvarné práce a účastní se literárních hodin. Velmi dobrá a dlouhodobá je spolupráce se základními a mateřskými školami v obcích, s nimiž je uzavřena smlouva o regionálních službách.

Ani dospělá veřejnost není opomíjena, jsou pro ni pořádány literární večery s osobnostmi se vztahem k našemu městu, s autory knih, přednášky pro užší okruh posluchačů, například cestopisné.

V knihovně si čteme rádi, s knihami jsme kamarádi

Foto archiv knihovny

Činnost vizovické Městské knihovny Josefa Čizmáře nezahrnuje tedy jen půjčování knih čtenářům, ale díky spoustě dalších akcí, projektů, výslapů do přírody, výstav a přednášek otevírá své dveře i všem nečtenářům. A když se zadaří, a k četbě přivedeme alespoň několik dalších dětí nebo dospělých, víme, že všechny naše aktivity nejsou jen formálními akcemi, ale přispějí alespoň malou kapkou k podpoře čtenářství u nás.

Gutenbergovy oslavy v Mohuči 2011

Každoroční oslavy knihtiskaře Jana Gutenberga mají letos zvláštní slavnostní ráz. Mezinárodní Gutenbergova společnost je jednou z nejvýznamnějších institucí, která podněcuje a podporuje bádání v oblasti knihtiskařství a knihovně, podporuje slavné Gutenbergovo muzeum a stolicí knihovně na Gutenbergově univerzitě v Mohuči. V roce 2001 oslavila zasloužilá Gutenbergova společnost 100 let svého založení. Od roku 1926 vydává renomovanou ročenku *Gutenberg – Jahrbuch*, vědecké periodikum známé na celém světě. Je to rozsáhlé referenční dílo k výzkumu dějin knihy a písma.

Letošní Gutenbergovy oslavy probíhají pod mottem *Sto deset let Gutenbergovy společnosti v Mohuči*. Jejich první etapa byla součástí Svatojánských slavností, které připadaly na 24. až 26. června 2011. Velkou událostí bylo řádné veřejné členské zasedání a slavnostní shromáždění Mezinárodní Gutenbergovy společnosti v prostorách Gutenbergova muzea. Tam byla zahájena výstava *110 let Gutenbergovy společnosti* primátorem města Jensem Beutelem, který je zároveň prezidentem Gutenbergovy společnosti. Výstava dokumentuje dějiny Společnosti od Svatojánských slavností v roce 1900 a ideje jejího založení přes velmi cenné publikace a mezinárodně renomované nositele Gutenbergových cen až po stránky na Facebooku. Výstava se ohlíží na vrcholy zanícení pro Gutenbergovu činnost

i významné osobnosti, které formovaly činnost Společnosti a rozvíjely ji. Věnuje pozornost i mnohostranným aktuálním projektům a plánům do budoucna. Po zahájení výstavy následovala prohlídka trvalé expozice muzea s výkladem jeho ředitelky Dr. Annetty Ludwigové. Součástí byla i ukázka odlišit olovených literek v rámci příležitostné výstavy Jimmy Glückstadla z New Yorku. Proběhla také prezentace Gutenbergovy ročenky *Gutenberg – Jahrbuch 2011* a vyhlášení vítězného autora výtvarného zpracování ochranného obalu letošní ročenky. Slavnostní projev na zasedání přednesl ředitel Literárního domu v Hamburku Dr. Rainer Moritz na téma *In Schönheit sterben? Ausser gewöhnliche Buchhandlungen und ihre heutigen Marktchancen (Zemřít v krásnu? Mimořádná knihkupectví a jejich dnešní možnosti na trhu)*.

Gutenbergovy oslavy mají letos mimořádný ohlas nejen v oblasti odborné, ale i u širší veřejnosti svým programem a rozsahem. Gutenbergova společnost a muzeum pokračuje v akcích i na podzim v rámci Frankfurtského knižního veletrhu ve dnech 12.–16. října 2011. V listopadu se bude prezentovat samostatným stánkem na Mohučském knižním veletrhu pod heslem *Mohučský sběr – pozdní sběr a jiné kabinetní koušky*.

JAROSLAV VRCHOTKA

Přehled obhájených diplomových prací na ÚISK FF UK v červnu 2011

Na začátku června proběhly na Ústavu informačních studií a knihovnictví Univerzity Karlovy další státní závěrečné zkoušky a obhajoby diplomových prací z oblasti knihovně, knihovnictví, informačních studií a studií nových médií. Práce, které byly obhájeny v červnovém termínu, najdete v následujícím seznamu.

Cílem zveřejňování přehledů diplomových prací ÚISK ve Čtenáři je přispět k většímu využití prací našich studentů v praxi a informovat knihovnickou veřejnost o nových trendech v oboru a otázkách aktuálně řešených na ústavu. V případě, že vás téma některé z diplomových prací zaujme a budete mít zájem se o něm podrobněji dočíst ve Čtenáři, neváhejte kontaktovat nás nebo redakci časopisu. Autorku či autora oslovíme s nabídkou zveřejnění výtahu práce na stránkách časopisu.

V červnu složilo státní závěrečné zkoušky na ÚISK FF UK jednadvač studentek a studentů (z toho šestnáct na oboru Informační studia a knihovnictví a pět na oboru Studia nových médií) a bylo obhájeno dvacet diplomových prací.

Informace o bakalářských, diplomových, rigorózních a disertačních pracích, které byly zadány, odevzdány a obhájeny na Ústavu informačních studií a knihovnictví, je možné vyhledávat v rámci Studijního informačního systému UK na <https://is.cuni.cz/studium/> v části „Témata prací“ (není potřeba přihlášení). V systému zjistíte, kdo byl vedoucím a oponentem práce, překlad názvu práce do angličtiny a klíčová slova. Konkrétní práce je možné vyhledat v digitálním repozitáři UK na adrese <http://digitool.is.cuni.cz/>. Plný text prací obhájených po roce 2006 je dostupný po registraci. Starší kvalifikační práce ÚISK (zadané do roku 2009) lze vyhledat pomocí systému ISDP (<http://isdp.alsternet.cz/>), který již není dále aktualizován.

Výtisky všech obhájených diplomových prací jsou uloženy v areálu FF UK v Knihovně společenských věd T. G. Masaryka v Jinonicích, U Kříže 8, Praha 5-Jinonice.

Seznam názvů a autorů obhájených diplomových prací

- *Programy severoamerických veřejných knihoven zaměřené na rozvoj čtenářství u dětí od narození do 6 let: případové studie* (Bc. Romana Applová)
- *Využití marketingu v sociálních médiích* (Mgr. Tereza Bečvařiková)
- *Sdílení ekonomických informací a znalostí ve vztahu k rozvoji informačně-komunikačních technologií (ICT)* (Bc. Vladimír Dlouhý)
- *Kurzy pro veřejnost pořádané Masarykovou veřejnou knihovnou ve Vsetíně* (Bc. Kamila Fabiánová)
- *Principy vizualizace informací v informačních systémech hromadné dopravy* (Bc. Pavel Farkaš, DiS.)
- *Sociální plugíny: historie a využití* (Bc. Lucie Habartová)
- *Role četby v dětských domovech v České republice* (Bc. Lucie Chrástová)
- *Vysokoškolské knihovny soukromých vysokých škol na území ČR* (Romana Josífková, BBus)
- *Průzkum fondů starých tisků a rukopisů fakulturních knihoven Univerzity Karlovy v Praze* (Bc. Ivana Kafková)
- *Bezpečnost dat v informačních systémech* (Bc. Martina Knopová)
- *Integrace handicapovaných dětí do knihoven* (Bc. Michaela Navrátilová)
- *Databáze s obchodně-marketingovými informacemi a jejich využití z pohledu marketingového pracovníka* (Petra Pospíšilová, DiS., BBS)
- *Informační okruh zpravodajských agentur z hlediska oboru Informačních studií* (Bc. Martina Poubová)
- *Veřejné knihovny Euroregionu Těšínské Slezsko – Śląsk Cieszyński* (Bc. Dagmar Ruszová)
- *Využití sociálních médií ve volební kampani v ČR se zaměřením na prvovoliče* (Bc. Michaela Rybičková)
- *Optimalizace organizace knihovního fondu Knihovny společenských věd T. G. Masaryka*

v *Jinonicích (s důrazem na volný výběr dokumentů)* (Bc. Jitka Slabochová)

- *Zákaznický orientované webové portály* (Bc. Petr Souček)
- *Možnosti analýzy online sociálních sítí na příkladu výzkumu chování uživatelů Facebooku v závislosti na jejich temperamentu* (Bc. Kristina Šemberová)
- *Iniciativy, projekty a přínosy Spolkové republiky Německo v oblasti digitálních knihoven* (Mgr. Radka Taucová)

- *Scientometrické hodnocení vědy se zaměřením na Českou republiku* (Bc. Alžběta Troupová)
- *Současný stav knihoven pro pacienty v nemocnicích a možnosti jejich dalšího rozvoje* (Bc. Anna Třešňáková)
- *Legislativa vztahující se k problému svobodného přístupu k informacím v mezinárodním kontextu* (Bc. Otakar Winkler)

PETRA MYŠKOVÁ > Petra.Myskova@ff.cuni.cz
VĚRA PILECKÁ > Vera.Pilecka@ff.cuni.cz

ROVNÝ PŘÍSTUP

MICHAELA KOŽIŠKOVÁ > koziskova@knihovnakv.cz

KNIHOVNA PŘÁTELSKÁ K HANDICAPOVANÝM

Nová budova Krajské knihovny Karlovy Vary byla navržena tak, aby odpovídala moderním trendům a potřebám uživatelů. Je bezbariérová, jsou zde automatické dveře, nájezdová rampa pro vozíkáře. Pro nevidomé slouží signální navigační zařízení, které uživatele bezpečně navede na požadované místo. Vhodné výtahy jsou samozřejmostí. Pokud se z časových důvodů nedostanou uživatelé přímo do budovy knihovny, aby vrátili půjčené knihy, mohou využít tzv. biblioboxy, které jsou umístěny přímo v centru Karlových Varů v supermarketu, hned vedle frekventovaného autobusového nádraží. V případě, že čtenáři nechtějí komunikovat s obsluhou u hlavního pultu, mohou využít tzv. selfcheck (automat na půjčování knih).

V knihovně funguje již od roku 1995 Oddělení pro handicapované. Knihovna přijala myšlenku, kterou nazvala **Nevidomí a neslyšící – přijďte mezi nás**. Stejně tak byly pojmenovány projekty, na které získala v letech 2006–2010 finanční podporu prostřednictvím grantů. Nabízíme služby pro tyto cílové skupiny:

► **Nevidomým**

Všechny služby pro nevidomé jsou uvedeny na speciálních webových stránkách knihovny (Pro návštěvníky, Pro nevidomé). Informace z tohoto webu čerpají též v hojně míře příbuzní nevidomých

a slabozrakých, kteří získané informace předají svým blízkým. Nejsledovanějšími jsou novinky ve fondu zvukových knih. Oddělení též neustále rozšiřuje sbírku kompenzačních pomůcek, která je prezentována nevidomým, aby je propagovali a používali. Uživatelé si mohou zapůjčit zdarma radiomagnetofony a doma si přehrávat zvukové knihy, dále si mohou půjčit časopisy zaměřené na různé druhy postižení. Na oddělení slouží počítač, který je vybaven speciálním softwarem pro nevidomé. Knihovna aktivně spolupracuje s neziskovými organizacemi, např. s Tyfloservisem nebo TyfloCentrem. Na podzim každého roku pořádá setkání nevidomých s veřejností, s cílem integrovat nevidomé do „zdravé“ společnosti a naopak ukázat vidícím lidem, jak se žije zrakově postiženým. K dispozici je rozsáhlý fond zvukových knih, který obsahuje asi 3000 titulů dnes již i ve formátu MP3 s možností zapůjčení přehrávače. Jde o největší zvukovou knihovnu v regionu.

► **Mentálně postiženým**

V knihovně se konají též pravidelná setkávání mentálně postižených osob – jednou měsíčně (ve spolupráci s Ústavem sociální péče pro mentálně postižené v Mariánské).

► **Neslyšícím**

V roce 2004 nás oslovili zástupci Karlovarského

klubu neslyšících a hluchoněmých, jeho předseda Miroslav Plachý a tlumočnick Karel Redlich, s prosbou o spolupráci. Nejdříve jsme začali společnými silami organizovat kurzy českého znakového jazyka pro veřejnost, později i pro knihovníky. Několik kolegů se později „ve znakovce“ vzdělávalo dále a můžeme konstatovat, že se nyní slušně s neslyšícími domluví. Již několik let nabízíme pro neslyšící tlumočené akce, přibližně sedm až deset ročně. Nejdříve jsme vždy kontaktovali společnost Asnep (www.asnep.cz) s žádostí o hledání tlumočnicka, nyní již máme své tlumočnický, se kterými jsme ve spojení přímo. Loni jsme též měli možnost vyzkoušet novinku, a to simultánní přepis mluvené řeči (na plátno), který nabízí Česká unie neslyšících, oblastní organizace Praha. Tuto velmi zajímavou službu lze domluvit přímo s jejím hlavním organizátorem Jaroslavem Winterem (www.prepis.cz). Přepis je vhodný hlavně pro ohluchlé, kteří nemají problém se psanou češtinou. Pro neslyšící jsme v roce 2009 zorganizovali *Kurz trénování paměti* (díky podpoře z MK ČR).

Knihovna postupně rozšiřuje fond pro neslyšící (DVD s titulky, motivační filmy, komiksy atd.) a fond o problematice neslyšících (knihy o sluchovém postižení, různé slovníky atd.). Seznamy těchto titulů mohou zájemci najít na webu knihovny (Pro návštěvníky, Pro neslyšící), který obsahuje informace o všech službách pro neslyšící, včetně pozdravu v českém znakovém jazyce. Zjistili jsme, že nejsou bohužel pro neslyšící v Karlovarském kraji vyvíjeny skoro žádné aktivity – mimo fungování klubu neslyšících a aktivit knihovny. Na tlumočené přednášky nabízené knihovnou chodí většinou 10 až 15 neslyšících. Knihovnu si oblíbili, je vidět, že ztratili ostych a chodí sem rádi.

Aktivity pro neslyšící připravujeme na základě přímé domluvy a komunikace. Knihovna většinou dodá neslyšícím nabídku akcí, které by mohla (z grantů) tlumočit. Neslyšící si sami vyberou, o jaké akce mají zájem. Lze konstatovat, že knihovna této specifické skupině aktivně naslouchá a snaží se nabízet služby tak, aby neslyšící do knihovny přišli. Jinak tato práce nemá význam. Poznali jsme, že neslyšící jsou uzavřenou komunitou a možná mají občas ostych zkusit něco nového, neznámého. Nám se to však podařilo a můžeme říci, že vidíme na skupině neslyšících, že si v knihovně zvykli, na pořádané akce chodí pravidelně a v knihovně se cítí opravdu dobře. Již znají „své knihovníky“

a ostatní organizátory. Nebojí se dát knihovně zpětnou vazbu, což vítáme. Většinou známe hodnocení akcí, kterých se neslyšící účastnili, a podle toho plánujeme aktivity dále. Neslyšící byli již několikrát pozváni na exkurzi po knihovně.

JAKÁ JE SPOLUPRÁCE S KRAJSKOU KNIHOVNOU?

Mirek Plachý, předseda Klubu neslyšících a hluchoněmých lidí v Karlových Varech, 40 let, ženatý, syn, manželka též neslyšící, oba aktivně navštěvují knihovnu. Mirek též v knihovně vyučuje český znakový jazyk. Držitel ECDL licence (mezinárodní certifikát počítačové gramotnosti), pracuje ve firmě WITTE (výroba autodílů v Nejdku u K. Varů).

„...S knihovnou spolupracuje Klub neslyšících a hluchoněmých lidí v Karlových Varech již od roku 2004. Neslyšící aktivně navštěvují akce knihovny. Komunikace s knihovnou je výborná. Od začátku se domlouvám s Michaelou Kožíškovou (projektovou manažerkou knihovny, která se současně stará o aktivity pro neslyšící). Míša se učí český znakový jazyk, takže se se mnou vždy nějak domluví. Dříve jsme si hlavně psali, nebo mluvili s tlumočnickem. Ten se bohužel odstěhoval, takže jsme byli „nuceni“ spolu hovořit přímo! Knihovna pořádá během roku řadu zajímavých přednášek. Návrh, jaké akce tlumočit pro neslyšící, konzultuji na setkání s neslyšícími (setkání klubu), které máme přibližně jednou měsíčně v restauraci. Neslyšící si vyberou to, co je zajímavé, a knihovna pak zajistí tlumočení. Knihovna musí bohužel na tlumočení shánět granty, což se jí naštěstí zatím daří... Oceňuji hlavně web knihovny pro neslyšící, který komplexním způsobem popisuje všechny služby knihovny, včetně dalších zajímavých informací, fotek, odkazů atd. ...Neslyšící se těší na další akce, které připraví ve spolupráci s knihovnou...“

VEŘEJNOST A NESLYŠÍCÍ

Knihovna již několik let zajišťuje kurzy českého znakového jazyka pro veřejnost. Lektorem je právě Mirek Plachý. Máme zkušenost, že lidé, kteří se přihlásili do základního kurzu, chtějí většinou pokračovat dále. Kurzů se zúčastnilo též několik lidí, kteří ztrácejí sluch. V roce 2010 pořádala knihovna celkem pět kurzů pro veřejnost, z toho jeden pro studenty (podpořeno v rámci grantu MK ČR).

INFORMACE CÍLOVÝM SKUPINÁM – PROPAGACE

Knihovna pravidelně vydává tiskové zprávy o všech aktivitách včetně těch pro handicapované. Posíláme informace o akcích pro neslyšící též do České televize (zpravy.neslysic@ceskatelevize.cz), která je uvádí ve večerních zprávách pro neslyšící – před 19 hodinou. Velkou a významnou akcí bylo natáčení České televize v květnu minulého roku. Pořad monitoroval život neslyšících v Karlovarském kraji a informoval o aktivitách knihovny pro tuto komunitu. (Info na www.ceskatelevize.cz/ivysilani/209562221800007-televizni-klub-neslysicich/obsah/77624-krajiska-knihovna-v-karlovykh-varech/.) Pokud jsou na akce finanční prostředky, je zajištěna propagace v městské hromadné dopravě. Program je zasílán e-mailem předsedovi sdružení Klubu neslyšících a hluchoněmých lidí v Karlových Varech. Pro neslyšící je možné též propagovat nabídku na webu www.ticho.cz, kam lze zdarma vkládat příspěvky. Informace o aktivitách pro handicapované nám též uveřejňuje portál www.helpnet.cz, díky J. Winterovi. Naše knihovna je též na Facebooku, který je také vhodným komunikačním kanálem a hlavně to nic nestojí.

ZPĚTNÁ VAZBA

Můžeme uvést, že uživatelé jsou s nabízenými službami Oddělení pro handicapované spokojeni. Důkazem toho je to, že opakovaně navštěvují nabízené akce a jeví o ně zájem.

GRANTY A PROJEKTY KNIHOVNY

Bez projektů, resp. financí na ně získaných, by nebylo možné realizovat v takovém rozsahu aktivity pro handicapované. Lze říci, že téměř 99 % nákladů, které vznikají při těchto činnostech, je financováno z externích prostředků (včetně nové budovy, která byla postavena z evropských fondů v roce 2005).

KK KV spolupracuje již druhým rokem s Kontem BARIÉRY. V loňském roce jsme mohli díky jeho podpoře nabídnout počítačový kurz neslyšícím. V roce 2010 zafinancovalo KB již tři kurzy, na jaře

kurz pro neslyšící a na podzim dva kurzy, a to pro držitele průkazu ZTP, pro rodiče postižených dětí a rodiče na mateřské dovolené. Knihovna se přihlásila i do podzimní soutěže o granty a máme radost, že jsme mohli od ledna 2011 nabídnout další počítačové kurzy, tentokrát pro seniory a pro neslyšící.

Doporučujeme krajským knihovnám, aby sledovaly výzvy, které Konto BARIÉRY vyhlašuje. Na základě zájmu a inspirace ze strany KB o aktivity Krajské knihovny v Karlových Varech nabídla v roce 2010 (dvakrát) tato nadace všem krajským knihovnám podporu počítačového vzdělávání v rámci programu s názvem *Vzdělávání sociálně vyloučených osob*. Je na těchto knihovnách, zda nabízenou možnost využijí a připojí se ke knihovnám, které tyto aktivity již vyvíjejí. Věříme, že bude KB v podpoře handicapovaných (prostřednictvím knihoven) pokračovat a ostatní knihovny se přidají (více na www.kontobariery.cz, kontaktní osoba Eva Hajduskova Eva.Hajduskova@bariery.cz).

CO DÁL?

Náš cíl je neustále rozšiřovat služby Oddělení pro handicapované. Máme před sebou takové cíle, jako je *doplňování zvukových knih, dovybavení oddělení*. Dále chceme pokračovat v *setkáváních nevidomých a veřejnosti*, chceme zajistit další *zajímavé tlumočené přednášky pro neslyšící, pokračovat ve vzdělávání těchto uživatelů*. Jelikož je většinou finanční situace handicapovaných složitá, chceme, aby bylo vše výše uvedené zdarma, proto je nutné sehnat externí finanční zdroje. Knihovna se bude dále snažit o zlepšení služeb pro handicapované, popř. o jejich rozšíření či zavedení zcela nových – podle poptávky handicapovaných a finančních možností knihovny. Budeme dále pokračovat v myšlence *Nevidomí a neslyšící – přijďte mezi nás!*

A málem bychom zapomněli... V prosinci 2009 jsme v Londýně obdrželi mezinárodní ocenění v rámci soutěže JODI AWARDS, kde jsme získali cenu za *Digitální přístup on-line* neboli ocenění za umožnění přístupu ke kultuře handicapovaným občanům prostřednictvím digitálních technologií (<http://www.jodiawards.org.uk/awards>).

Z KNIHOVEN...

Obec Bašť a její komunitní knihovna

Bašť je nevelká obec, ležící deset kilometrů severně od Prahy. Takových je určitě více. Vzhledem k blízkosti hlavního města zde dochází k rozsáhlé výstavbě. Takových je ale také více. Ptáte se, čím je Bašť výjimečná? **Otevřela novou knihovnu.**

V době, kdy jsou rozpočty obcí napjaté a leckteré knihovny se potýkají se snížením rozpočtu. V době, kdy Středočeský kraj snížil příspěvek na vykonávání regionálních funkcí, jejichž cílem je zkvalitnění práce veřejných knihoven v malých obcích, na čtvrtinu částky roku 2009. V době, kdy se ze všech stran ozývá – kultura nevydělává, musí se uskrovnit, peníze nejsou. V této době se najde obec, která nejen, že neomezuje peníze na nákup knih a dalších knihovních dokumentů, nesnaží se ušetřit za každou cenu, ale vybuduje multifunkční knihovnu s novým vybavením.

Zastupitelstvo obce se v roce 2009 rozhodlo adaptovat budovu bývalého skladu na víceúčelové centrum s knihovnou. Vzhledem k zamítnutí dvou žádostí o dotace byla rekonstrukce nevyhovujícího objektu hrazena zcela z rozpočtu obce. Práce byly zahájeny na podzim roku 2010

a v březnu 2011, měsíci knih a čtenářů, byla slavnostně otevřena Obecní knihovna Bašť.

Ptáte se, co má s touto knihovnou společného Knihovna Eduarda Petišky v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi? Cílem zastupitelů obce Bašť bylo vybudovat opravdu moderní knihovnu, která bude plnit funkci knihovny komunitní a poskytovat kvalitní klasické i on-line služby. Byla uzavřena *Dohoda o partnerství mezi Knihovnou Eduarda Petišky a obcí Bašť*. Pracovnice profesionální knihovny se zavázaly k poradenským a konzultačním službám ve všech oblastech knihovnické činnosti, zejména v oblasti budování knihovního fondu, knihovnických a informačních služeb, kulturních a volnočasových aktivit a propagace knihovny a tento závazek rády dodrží. Vždy však bude odpovědnost za chod zařízení spočívat na bedrech knihovnice Marie Zelenkové a starostky ing. Ivany Cucové a jejich pomocníků.

Role knihoven se v současném světě mění, kamenné knihovny (budovy a klasický knižní fond) budou postupně doplňovány on-line službami, elektronickými knihami a jinými vymoženostmi techniky a budou

směřovány ke knihovnám hybridním (kombinace klasických a elektronických služeb). Je však nutné si uvědomit, kdo je pro knihovnu tím nejdůležitějším – občan, obyvatel, uživatel, návštěvník, klient, spolupřadatel, veřejnost. Knihovny byly, jsou a budou určeny lidem. Byly, jsou a do budoucna ještě více budou příjemnými, přívětivými a otevřenými institucemi, informačním srdcem obce, přirozeným místem propojování lidí a zájmových skupin. Tyto skutečnosti si uvědomili zastupitelé (a nejen oni) v Bašti a vytvořili komunitní knihovnu, víceúčelové centrum, ve kterém se budou lidé scházet k formálním i neformálním akcím, ve kterém budou nacházet klid, poučení, relaxaci, kulturní zážitky i kde budou moci „jen pobýt spolu“.

Dalo by se napsat ještě mnohé. Smyslem článku není popisovat podrobně činnost Obecní knihovny Bašť, ale vzdát hold lidem, kteří investicí do knihovny a kultury dokazují, že jim záleží na spokojených obyvatelech obce. Další informace o Obecní knihovně v Bašti naleznete na <http://www.obcebast.cz/index.php?nid=1757&lid=CZ&oid=365307>.

VĚRA KRAJÍČKOVÁ

Dvakrát z Knihovny města Plzně – pobočka Lobzy

PRALINKY PRO SOUSEDKU ANEB ČTENÍ DĚTEM

Tak jako zřejmě v mnoha jiných knihovnách proběhl i u nás ve dnech 1. až 7. června 1. mezinárodní týden čtení dětem.

Musím se přiznat, že jsem dlouho váhala, zda se naše knihovna také zapojí; vždyť pro čtenáře a knihy je v Česku tradičně určen měsíc březen

a teď najednou přijdou Poláci s myšlenkou čtení dětem v červnu (!), když my tady máme na závěr školního roku tolik jiné a důležité práce, například knížku pro prvňáčka. Ale červíček již ve mně hlodal. Myslela jsem si, že to vyřeším šalamounsky, mimo daný termín a skoro bez práce, a tak jsem na jaře pozvala do knihovny polskou studentku a její učitelku češtiny. Obě mladé ženy si

s dětmi hrály, povídaly, recitovaly i zpívaly polsky.

Červen se blížil a mé pevné odhodlání, že se do čtení nezapojím, bralo pomalu za své také proto, že jsem si vzpomněla, že mám ve fondu velmi milou knížku pro menší děti *Pralinky pro sousedku* od polské autorky Doroty Gellnerové, kterou přeložil Michal Černík. Znovu jsem si ji pozorně přečetla a pustila se do příprav.

Hlavními hrdiny jsou sousedka, mladá to žena dosud nesezdána a její dva domácí mazlíčci pesek Pupík a kocour Albert. Dále se zde občas vyskytuje soused, také mladý, který si na sousedku zcela evidentně myslí, ovšem jeho snahy často hatí oba chlupatí nezvedenci. A že jsou to pěkní rošťáci, je jasné od samého začátku. Knižka je sledem velmi krátkých, jednoduchých a vtipných příběhů, které děti i učitelky spolehlivě přivádějí k výbuchům smíchu, leč sousedku často k slzám a souseda k vyděšenému údivu. Vše graduje k jasnému konci čili svatbě lidských hrdinů, ale dříve, než přečtu poslední kapitoly, nechám děti přemýšlet a tipovat, zda novomanželé vezmou s sebou do nového domova i oba zvířecí nezbedy. Po pravdě, vůbec si to nezaslouží, ale protože čteme knížku pro malé děti, které oběma uličníkům očividně fandí, tak samozřejmě vše dobře dopadne.

Aby čtení nebylo jen čtením, připravila jsem si kartonové figurky sousedky a souseda; plyšáci zastoupili

Pupíka i Alberta. Spoustu dalších rekvizit, jako je například čajník, ubrus, hrnec, hlávka zelí, váza atd., jsem posbírala v práci i doma. Na závěr si každé dítě mohlo smlsnout – na čem jiném než na pralince.

Knižka je krátká, takže jsem ji beze spěchu přečetla celou za 45 minut. Čtení jsem v daném týdnu zopakovala pětkrát a navštívilo jej postupně 122 dětí v doprovodu učitelky. Knižka *Pralinky pro sousedku* se výborně hodí pro starší předškoláky a žáčky prvních až třetích tříd.

Výsledný dojem by výstižně charakterizovalo staré české přísloví *Za málo peněz hodně muziky*. Čili – s malými finančními náklady překvapivé výsledky.

„NASTOUPILA“ K NÁM NOVÁ PRACOVNICE

Jmenuje se paní Anežka Hadrná a je pravda, že za výpůjčním pultem ji často nespátříte. Posedává spíše v křeslech pro čtenáře, ale zato účinkuje v několika besedách pro

Foto Alice Šiková

děti, například o Františku Hrubinovi, Václavu Čtvrtkovi, Boženě Němcové či o čarodějnicích...

Odpoledne slouží všem dětským čtenářům jako babička pro všechny. Možná není až tak velkým překvapením, že k ní někteří mají čtenáři rychle přilnuli, vždyť soužití tří generací už není častým jevem. V noci ve svém křesle zastává funkci nočního hlídače. Paní Hadrná je zkrátka taková „babka pro všechno“ a bude sloužit doslova do roztrhání těla.

Figurína je sponzorským darem Věžnice Kuřim a ušili ji odsouzení v rámci pracovní terapie pod vedením paní Marty Veselské.

ZUZANA MIŠTEROVÁ

Piknik v trávě s knížkou

Městská knihovna v Nymburce uspořádala v pátek 3. června v rámci 1. mezinárodního týdne čtení dětem *Piknik v trávě s knížkou*.

Přemýšlely jsme s kolegyněmi, jak se připojit k této aktivitě a připomenout veřejnosti nutnost pravidelného čtení dětem. Nápad přišel, my jsme ho potom rozvíjely a další nápady se jen hrnuly samy. Příjemný park v blízkosti dětského hřiště nás napadl jako nejlepší místo pro usku-tečnější pikniku.

Dvouhodinové čtení dětem jsme pojaly jako opravdový piknik v trávě. Zajistily jsme plachty a deky, o spolupráci jsme požádaly městské kulturní středisko a babičky z Klubu důchodců a ty samozřejmě nezklamaly. „My ani nemáme pro koho péct a dětem upečeme rády,“ prohlásily a v pátek ráno jsme v knihovně

měly desítky krabic a krabiček s koláčky, rohlíčky, košíčky, roládkami a dalším cukrovím.

V parku U Vodárenské věže vzniklo malé pohádkové prostranství, kde Karkulka, klaun a Zahradní víla roznášeli dobrotu v košíčcích dětem, které si pohodlně posedaly nebo lehly na deky a polštáře. V 10 hodin čtení zahájil místostarosta PhDr. Pavel Fojtík, otec dvou malých dětí, který má se čtením zkušenosti. Do čtení se zapojili radní, vedoucí odboru kultury, vedoucí sociálního odboru, ředitelka městského kulturního střediska. Dramatické čtení v podání divadelníků, herců a básníků však samozřejmě děti zaujalo více už proto, že herci četli v pohádkových kostýmech. Tak se vystřídal hajný Robátko s kašpárkem, kočička s Karkulkou, pirát s vílou. Pro toho,

kdo neměl kostým, byl připraven kouzelný klobouk muchomůrky.

Dvě malé čtenářky v kostýmech trpaslíků roznášely od rána po Nymburce pozvánky na piknik maminkám s dětmi. Maminky, které přišly, vydržely celé dvě hodiny a byly zklamané, když akce končila. Nutno říci, že i počasí nám přálo a celé dopoledne bylo nebe modré.

Myslíme si, že se nám *Piknik v trávě s knížkou* vydařil, líbil se nejen dětem, ale i maminkám, učitelkám, veřejnosti a samozřejmě i radním. Starosta Nymburka Ing. Miloš Petera převzal nad touto akcí záštitu a Piknik zřejmě bude patřit mezi naše stálice jako například Noc s Andersenem, pasování prvňáčků aj. (Další informace a fotografie z akce zájemci naleznou na www.knihovna-nbk.cz.)

HELENA LIPTÁKOVÁ

LETEM MEDIÁLNÍM SVĚTEM KNIHOVEN

Bořetín (114 obyvv., okres Pelhřimov)

Chodba bořetinského obecního úřadu se mění k nepoznání. Olemovaly ji dřevěné regály, které se pomalu začínají plnit knihami. Chodba zanedlouho začne sloužit jako obecní knihovna. V regálech však chyběly knihy, v Bořetíně proto vyhlásili sbírku. Každý, kdo měl doma knihu, kterou chtěl do vznikající knihovny věnovat, mohl ji v určený den přinést na obecní úřad. Nasbíralo se přes tisíc knih.

(*Třebíčský deník*, 15. 6. 2011)

Havlíčkův Brod (23 836 obyvv.)

Dvacátého června byl zprovozněn první bibliobox Krajské knihovny Vysočiny. Bibliobox umožňuje čtenářům vrátit vypůjčené knihy po celý den, třeba i o půlnoci. Čtenář vrátí knihy tak, že je do samoobslužného boxu vhodí. Bibliobox je umístěn před budovou knihovny.

(*Havlíčkovský deník*, 21. 6. 2011)

Horní Vltavice (401 obyvv., okres Prachatice)

Veřejná obecní knihovna, která byla v Horní Vltavici založena ve čtyřicátých letech minulého století, původně sídlila v budově zdejší základní školy. Dnes je umístěna v prostorách školy mateřské. Čtenáři si zde mohou vybírat knihy nejenom ze stabilního zhruba třítisícového fondu, ale také z výměnných souborů prachatické městské knihovny. Všechny tituly jsou navíc uspořádané podle abecedy. Vnitřní prostory zdobí řada ocenění a uznání, které knihovna v minulosti získala, a to nejen za svou vzornou péči o své čtenáře.

(*Prachatický deník*, 29. 6. 2011)

Mičovice (343 obyvv., okres Prachatice)

Knihovna v obci Mičovice navázala na činnost místní lidové knihovny, která zde působila už ve druhé polovině minulého století. Čtenáři mohou knihovnu navštěvovat po tři hodiny týdně. Výpůjční doba je každé úterý a sobotu. Pro přehlednost slouží nejen abecední řazení titulů, díky kterému tak čtenáři hledanou knihu naleznou rychleji, ale také žánrové rozdělení fondu.

(*Prachatický deník*, 1. 6. 2011)

Ostrov (17 846 obyvv., okres Karlovy Vary)

Palác princů, který je jednou z dominant historického jádra Ostrova, se dočkal významné rekonstrukce. Ta stála 63,5 milionů korun a většina z této částky byla financována z evropských dotací. Palác princů se po rekonstrukci stal sídlem Městské knihovny a zároveň polyfunkčním střediskem vzdělávání dětí a mládeže. Moderní knihovnický

systém je doplněn počítačovou učebnou a dalším vzdělávacím zařízením.

(*Karlovarský deník*, 30. 6. 2011)

Písek (30 151 obyvv.)

Městská knihovna připravuje ve svých prostorách pravidelné výstavy věnované z velké části amatérským tvůrcům. Tentokrát si návštěvníci na chodbě prvního patra mohou prohlédnout obrázky od klientů sociálně terapeutických dílen. Právě jim byla určena soutěž Městské knihovny v Písku nazvaná *Radost z cestování*.

(*Písecký deník*, 15. 6. 2011)

Plasy (2679 obyvv., okres Plzeň-sever)

Městská knihovna poprvé spustila letos v dubnu projekt pod názvem *Do knihovny za knížkou, hračkou, vědou, písničkou*. Princip projektu spočívá v tom, že rodiče dříve podesbí přihlášku a děti společně s paní učitelkou pak docházejí pravidelně jednou za měsíc do knihovny. Tam vrátí knížku, kterou mají měsíc půjčenou a vyberou si jinou. A pokaždé by tam na ně měl čekat nějaký zábavný program.

(*Plzeňský deník jih*, 16. 6. 2011)

Pustiměř (1685 obyvv., okres Vyškov)

Už třetí ročník Pexesománie pořádá celý tento týden obecní knihovna v Pustiměři. Turnaje v pexesu budou vždy v otvírací době knihovny, tedy ve středu od 9 do 11 hodin a od 16 do 18 hodin.

(*Vyškovský deník*, 14. 6. 2011)

Třebíč (37 930 obyvv.)

Výpravu mezi piráty sedmi moří připravila pro děti ze školní družiny T. G. Masaryka městská knihovna. Program nazvaný podle několika pokračování známého filmu *Piráti z Karibiku* však nebude věnován pouze Jacku Sparrowovi. Připraveno je například povídání o bukanýrech. V programu nebude chybět ani patričná literatura.

(*Pelhřimovský deník*, 6. 6. 2011)

Velký Borek (okres Mělník, 976 obyvv.)

V úterý 21. června v 10 hodin se konala v první třídě borecké základní školy velká slavnost. Devět prvňáčků tam bylo pasováno na rytíře Řádu čtenářského. Nejprve museli dokázat, jak se během roku naučili číst, psát i počítat. Poté přišel do třídy rytíř v plné zbroji a začal jednotlivé děti ve jménu J. A. Komenského, B. Němcové a bratří Čapků pasovat na rytíře. Na závěr každý prvňáček dostal od obecního úřadu krásnou dětskou encyklopedii.

(*Mělnický deník*, 21. 6. 2011)

Připravila **RENÁTA SALÁTOVÁ**

DOTAZ: Jaká je budoucnost elektronických knih v knihovnách?

ODPOVĚĎ: Z historie víme, jaké reakce pokaždé vzbuzovaly nové možnosti zapisování a rozšiřování psaného slova. Například v Egyptě 2500 let před naším letopočtem usuzovali, že papyrus nikdy zcela nenahradí hliněné destičky... V podobné pozici jsou dnes elektronické knihy, které už asi navždy mají ve společnosti své místo.

V Americe jejich prodej předsťhl prodej knih tištěných a podle posledních údajů je to jedna ze zásadních příčin bankrotu obrovského řetězce knihkupectví Borders (druhého největšího v USA s desetitisíci zaměstnanci a s 400 obchody po celé Americe). Podle Asociace amerických vydavatelů se prodej elektronických knih za minulý rok více než zdvojnásobil (vzrostl o 115,8 %), zatímco prodej tištěných klesl přibližně o dvě procenta.

A co na to knihovny? Patří do nich elektronické knihy? Je knihovna bez knih stále ještě knihovna? To jsou jen tři z celé řady dalších otázek, které si v poslední době kladou knihovníci na celém světě. (Na tu poslední hledá odpověď Tim Newcomb v článku na www.time.com/Monday, 11. 7. 2011.)

Podle blogu www.librarystuff.net/ se elektronické knihy nejen stahují, kupují, ale i vyměňují. Mnoho amerických i evropských knihoven se snaží být v tomto novém digitálním světě důležitými aktéry. Myslím, že v tomto úsilí nás trochu dopředu postrčí i poslední tisková zpráva (18. 6. 2011) Amazonu (na <http://phx.corporateir.net/phoenix.zhtml?c=176060&p=irolnewsArticle&ID=1586008&highlight=>), kde Amazon oznamuje, že studenti mohou ušetřit až 80 % za nákup knih, pokud si od něj knihy „půjčí/pronajmou (rental books)“ jen na dobu potřebnou ke studiu. Na tomto místě se Amazon nijak nezmiňuje o spolupráci s knihovnami, na rozdíl od projektu Kindle Library, ve kterém by měly být zahrnuty i americké knihovny.

Elektronické knihy v knihovnách mají své opodstatnění a stále více se setkávám se zájemci o ně z knihovnického světa. Během let, kdy v různých kurzech a přednáškách provádíme analýzu knihovnických produktů a služeb podle Bostonské matice, jsme vždy dávali elektronické knihy do rubriky „OTAZNÍKY“ (patří sem produkty a služby, které mají malý podíl na trhu, ale rostoucí tendenci. Většina produktů a služeb začíná svou existenci v této skupině. Vždy doufáme, že otazníky se mohou stát hvězdami).

Nyní se ale v knihovnách začínají ozývat hlasy, které zařazují elektronické knihy do rubriky „HVĚZDY“ (produkty a služby s vysokým tempem růstu a s velkým podílem na trhu. Jsou našimi silnými kartami pro budoucnost).

Jsem samozřejmě v rukou techniky a vydavatelů, ale jistě můžeme nějakým způsobem ovlivňovat a působit na vývoj. Proto je důležité nejen elektronické knihy mít v knihovnách, ale i aktivně se zajímat a ovlivňovat nakladatele a hledat možnosti spolupráce. V severských zemích existuje od roku 2000 například Elib. Je to největší nordický distributor digitálních knih a je společným vlastnictvím několika největších nakladatelství. Vydává a distribuuje elektronické knihy v různých formách. Mezi nejdůležitější klienty tohoto distributora se řadí i knihovny, kterým Elib nabízí jednoduché řešení, jak se přes svoji webovou stránku mohou připojit. Elib je model „business 2 business“, a proto chce mít koncového uživatele

– čtenáře a posluchače – v centru pozornosti (<http://www.elib.se>). Čtenáři si mohou snadno půjčit svou oblíbenou knihu přímo přes internet. Ke stažení elektronických knih nebo k poslechu zvukových knih je potřeba pouze čtenářský průkaz do některé z připojených knihoven. Je to jedna z možností, jak jednoduše nabízet elektronické knihy našim klientům a zároveň se zúčastnit vývoje. Je ovšem velice důležité sledovat i jiné technické novinky v této oblasti a průběžně vyhodnocovat spolupráci s novými aktéry.

Foto archiv autorky

Zdroje jsou dostupné v Knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR

Knihovna v norském Stavangeru realizovala tříletý projekt s názvem **Na cestě za ne-uživateli**. Knihovna zná poměrně dobře své uživatele, ale kdo jsou ti, kteří jejích služeb nevyužívají a jaké mají potřeby? Stavanger je se svými 120 000 obyvateli poměrně hustě osídlené město v Norsku a s populací, která žije v okolních obcích, dosahuje přibližně 200 000 obyvatel. Průzkum zahrnoval dvě části: telefonický rozhovor s lidmi, kteří za posledních pět let nevyužili služeb knihovny, a focus groups ve spolupráci s firmou Barometer Markedsanalyse. Focus groups jsou jedny z hlavních metod kvalitativního výzkumu. Používají se nejčastěji v sociologii. Spočívají v diskusi řízené zpravidla školeným profesionálem, která má za cíl prozkoumat postoje, názory, mínění veřejnosti, často v souvislosti s marketingovým výzkumem, průzkumem spotřebitelských návyků, k určení účinnosti reklamy a podobně. Z výzkumu vyplynulo, že ne-uživatelé knihovny mají velmi pozitivní názory na knihovnu a považují její činnost za užitečnou, ovšem sami ji nevyužívají. V telefonickém rozhovoru bylo kontaktováno 600 osob, které odpovídaly na otázky týkající se nabídky služeb knihovny. Respondenti měli poměrně málo informací o knihovně. Výzkum potvrdil některé hypotézy, především tu, že internet je hlavní soupeř knihoven! Důležité bylo také poselství knihovny – jsme tady a můžete nás využívat. Knihovna přijala řadu opatření a zavedla nové služby – např. letní pojízdnou knihovnu, která půjčuje i na plážích. Nejde ani tak o počty výpůjček, jako spíše o upozornění na existenci knihovny. (*Scandinavian Public Library Quarterly* – Vol. 44, No. 2/2011, s. 24)

Od loňského roku zpřístupňuje **Státní knihovna v Berlíně** uživatelům na svých čtečkách databázi **Vossische Zeitung Online 1918–1934**. Tato zajímavá databáze je výsledkem spolupráce veřejné a soukromé instituce – SBB-PK a Gruyter-Verlags s SAURVerlag jako vydavatelem. Její zpřístupnění uživatelům je výsledkem dlouhodobé práce a značných finančních nákladů, které byly vynaloženy na digitalizaci obrovského množství novin. Každá instituce, která zpřístupňuje historické sbírky novin, ví, že nic není kompletní a existují stále nějaké me-

zery. Chybějících 10 procent těchto novin bylo doplněno z archivu Humboldtovy univerzity v Berlíně, z archivu skupiny Axel-Springer-Verlag a z německé Národní knihovny v Lipsku. Po počátečních přípravách na digitalizaci bylo provedeno skenování jednotlivých čísel, třídění a popis, úprava obrázků a nastavení vyhledávání. Po zpřístupnění databáze se zjistilo, že chybí ještě 120 příloh, jednotlivých stránek s aktuálními událostmi a např. s divadelními programy. Po dohledání a doplnění těchto dat byly konečně *Vossische Zeitung* zpřístupněny v plném rozsahu. Proč byly vybrány zrovna tyto noviny k digitalizaci? Protože nejlépe popisují období první poloviny 20. století v Německu a jsou globálně vnímány jako jedny z nejdůležitějších německých novin se zajímavou historií. Vydavatel *Vossische Zeitung* byli zastánci Výmarské republiky a historické události v Německu popisovali velmi liberálně. Noviny nejsou zajímavé jen z politického hlediska, ale popisovaly také velký kulturní rozvoj – zejména v Berlíně, řešily mezinárodní problematiku a ekonomické otázky. Ideální informační pramen pro dvacátá léta 20. století v Německu!

(*Bibliotheks Magazin* – No. 1/2011, s. 25)

V Národní knihovně ve Vídni probíhá až do 30. října 2011 výstava s názvem **Lidé, země a národy Habsburské monarchie**. Knihovna zve své návštěvníky na působivou vizuální cestu dějinami starého Rakouska od roku 1800 do 1916. Jsou zde vystaveny nesmírně cenné kolekce originálních grafik, akvarelů, kreseb a fotografií soudobé společnosti a návštěvníkům je umožněno nahlédnout do soukromé knihovny Habsburků. Unikátní objekty dokumentují život v monarchii z hlediska ekonomického, rozvoje technologií, náboženství, ale i např. dopravy. Monarchie je zde představena jako nadnárodní cvičiště pro mnoho států, což je z dnešního pohledu obyvatel EU velmi zajímavé. Tato výstava je prvním nesmělým etnografickým pokusem o popis států staré monarchie. Je zde představeno 4529 ilustrací od 264 umělců, texty i korespondence ze všech částí bývalé mocnosti. Pravděpodobně žádný státní útvar se v průběhu historie neměnil tak jako Habsburská monarchie. (*Newsletter Österreichische Nationalbibliothek* – Nr. 2, Mai/2011, s. 3–5).

Připravil **ROMAN GIEBISCH**

Úplný přehled novinek najdete na adrese http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=09_Okn/Prirustky.htm

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

CASLIN 2011 : 18. ročník mezinárodního semináře : 12.–15. června 2011, Brněnská přehrada, Česká republika : průvodce seminářem pro ... / [autor úvodu Andrew Lass]. Brno : Masarykova univerzita, 2011. [24] s. : barev. il. *Oed 9.227/B*

COSSETTE, André. Humanism and Libraries : an essay on the philosophy of librarianship / translated and ed. by Rory Litwin. / Humanismus a knihovny. Esej o filozofii knihovnictví. / Duluth : Library Juice Press, 2009. – xv, 79 s. *K 38.700*

Informační společnost v číslech 2011 : Česká republika a EU / [Oddělení statistiky výzkumu, vývoje a informační společnosti ČSÚ]. Praha : Český statistický úřad, 2011. – 72 s. : il. *Kqx 9.221/B*

Istorija bibliotek : issledovanija, materialy, dokumenty. Vyp. 8 / sostaviteli sbornika I. G. Matvejeva, N. L. Ščerbak]. / Dějiny knihoven : výzkumy, materiály, dokumenty. Sv. 8. / Sankt-Peterburg : Rossijskaja nacionalnaja biblioteka, 2010. – 368 s. : il. *Kdb 38.724*

Knihovny pro všechny : evropská strategie pro multikulturní vzdělávání (ESME) : manuál / Multikulturní centrum Praha ... [et al.] ; překlad Olga Richterová ... [et al.]. Praha : Multikulturní centrum Praha, 2010. – 47, 11 s. : barev. il. *Sbb 9.223/B; Sbb 9.224/B*

Studia Bibliographica Posoniensia 2010 / zostavila Miriam Poriezová. Bratislava : Univerzitná knižnica v Bratislave, 2010. – 231 s. : il. *Ka 38.645*

Automatizace knihovnické a informační činnosti

COYLE, Karen. Understanding the Semantic Web : bibliographic data and metadata. / Pochopení sémantického webu : bibliografická data a metadata. / Chicago : ALA TechSource, 2010. – 31 s. : il. – (Library Technology Reports ; vol. 46, no. 1) *Abdf 38.704*

Digitale Arbeitstechniken : für die Geistes- und Kulturwissenschaften / herausgegeben von Martin Gasteiner, Peter Haber. / Digitální technologie : pro humanitní a kulturní studia. / Wien : Böhlau, 2010. 269 s. : il. *Abdf 38.722*

INSPO 2011 – Internet a informační systémy pro osoby se specifickými potřebami : 19. března 2011, Kongresové centrum Praha. Praha : BMI sdružení, 2011. – 75 s. : il. *Sbd 9.231/B*

Nestor Handbuch : eine kleine Enzyklopädie der digitalen Langzeitarchivierung : Version 2.0 / Heike Neuroth ... [et al.]. / Malá encyklopedie dlouhodobé digitální archivace. Verze 2.0. / Boizenburg : Hülsbusch, 2009. – 18, [690] s. : il. *OI 38.696*

Organizace knihovních fondů

Audioknihy v knižniciach : zborník príspevkov z celoslovenského odborného seminára s medzinárodnou účasťou, 30. september 2010. Bratislava : Mestská knižnica v Bratislave, 2011. – 1 CD-ROM *Tb 473/CD-ROM*

Digitalizacja piśmiennictwa / oprac. i red. Dariusz Paradowski. / Digitalizace literatury. / Warszawa : Biblioteka Narodowa, 2010. – 212 s. : il. *OI 38.692*

The Future of the Academic Journal / ed. by Bill Cope and Angus Phillips. / Budoucnost vědeckého časopisu. / Oxford : Chandos, 2009. – xxiv, 391 s. : il. – (Chandos Series on Publishing) *Oaab 38.734*

Sítě knihoven

KODÝMOVÁ, Milena. Jedno a čtvrt století ... : (paměť jarošovské knihovny v souvislostech). Jarošov nad Nežárkou : [Obecní úřad], 2011. – 34, [2] s. : barev. il. *Teg 9.210/B*

Libraries Within the Library : the origins of the British Library's printed collections / ed. by Giles Mandelbrote and Barry Taylor. / Knihovny v knihovně. Počátky tištěných sbírek Britské knihovny. / London : British Library, 2009. – 448 s. : il. *Taa T 217746*

Ročenka knihoven Libereckého kraje za rok 2009 / zpracovala Jaroslava Starcová. Liberec : Krajská vědecká knihovna, 2010. – 29 s. : barev. il., grafy, tabulky *Kqe 9.208/B*

INFORMATIKA

CROSBY, Connie. Effective Blogging for Libraries. / Efektivní blogování pro knihovny. / New York : Neal-Schuman, 2010. – xii, 139 s. : il. – (The Tech Set ; 10) *Ife 38.318*

CHOWDHURY, G. G. Introduction to Modern Information Retrieval. – 3rd ed. / Úvod do moderního vyhledávání informací. / London : Facet, 2010. – xiv, 508 s. *Ie 38.390*

Introduction aux sciences de l'information / sous la direction de Jean-Michel Salaün, Clément Arsenault. / Úvod do vědeckých informací. / Paris : La Découverte, 2010. – 235 s. *Id 38.621*

Připravila **EVA MACKOVÁ**

Městská knihovna v Semilech

Semily, město s necelými devíti tisíci obyvateli, leží v údolí řeky Jizery mezi Českým rájem a Krkonošemi. V dávných dobách vedla zdejšími hustými lesy bohatými na zvěř zemská stezka, podél níž se usazovalo obyvatelstvo. První písemná zmínka o Semilech pochází však až z roku 1352. Dřívější bohatství okolních lesů vyjadřuje městský znak znázorňující jelena pod stromem, nad nímž září šest hvězd.

Zdejší kraj je krajem písmáků a lidí, kteří mají k psanému slovu a ke knížkám blízko. Ze Semil pochází řada významných osobností, jako například spisovatelé Antal Stašek a jeho syn Ivan Olbracht, politik Fr. L. Rieger, první předseda vlády Karel Kramář, ale také oblíbený malíř a grafik Vladimír Komárek či akademický malíř Miloslav Jágr. A právě on je autorem loga naší knihovny.

Jak k tomu došlo? V roce 1997 vydala Městská knihovna k příležitosti sjezdu rodáků útlou knížku *Semily – literární procházka*, která zachy-

tuje slavné a zajímavé osobnosti města a jednotlivá místa a domy, k nimž tito lidé měli vztah. *Literární procházka* vznikla původně jako podklad pro besedy městské knihovny a po kladných ohlasech ji její autor Václav Votoček, kronikář města, rozšířil. O výtvarnou stránku jsme požádali právě Miloslava Jágra. Ten ochotně vyhověl a obratem nám napsal: „*Knihovnu jsem Vám nakreslil a jestli budete mít chuť, tak to necháte s těma jelenama, jak jdou do knihovny. Vím, že paroží značí cosi, ale v Semilech je jinak než v Italsku. Máte ve znaku pěkné zvíře, tak proč ne! Rozhodněte se a pozdravujte město a hlavně Jizeru. M. Jágr.*“

A tak jsme se rozhodli. Na titulní stránce knížky je městský znak v pojetí M. Jágra, na zadní straně vidíme davy lidí směřující k bývalé knihovně, ale také zmíněné jeleny. Využili jsme této příležitosti a požádali M. Jágra, zda by nám nakreslil pro knihovnu ještě logo. Souhlasil a dopadlo to, jak vidíte.

A co napsat o samotné knihovně? První veřejná knihovna v Semilech vznikla již v roce 1867 a byla umístěna v budově radnice. Později se mnohokrát stěhovala. Závěrem roku 2010 získala krásné nové prostory ve středu města v budově, kde je umístěno moderní kino a kavárna. Celková plocha knihovny s bezbariérovým přístupem zabírá přes 800 m². Organizační změnou bylo možné zvýšit počet výpůjčních hodin, odstranit polední přestávku, rozšířit služby. Všechny tyto výhody se promítly v zájmu veřejnosti o knihovnu. O více než 20 % se zvýšil počet zaevidovaných čtenářů i počet výpůjček. Značně stoupla návštěvnost a využití internetu. Propojení knihovny a kina přineslo řadu výhod. Při příležitosti některých filmových premiér pořádáme například veřejná čtení, soutěže či besedy s herci nebo režiséry. Od kina zase občas získáváme různé ceny pro vítěze, můžeme využívat i kinosál. Jsme tu prostě spokojeni.

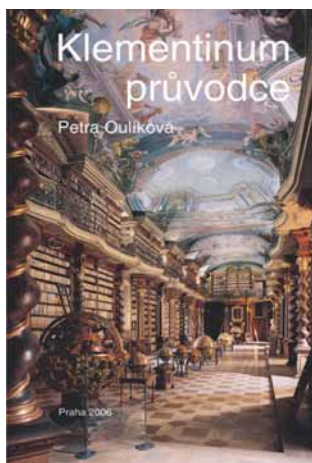
Ale proč psát dlouze – přijďte se k nám podívat, a jak říkáme u nás: „Přijďte pobejt!“

Ivan Aleksejevič Bunin: **Bibliografija prvých izdanij v gazetach,** **žurnalach, literaturno-chudožestvennych** **aľmanachach i sbornikach (1887–1987)**

Sestavila Jitka Křesálková

V nejbližší době bude uvedena na trh bibliografie prvních vydání prací Ivana A. Bunina v časopisech a sbornících. Navazuje na první díl bibliografie, která zahrnuje původní knižní vydání tohoto prvního ruského nositele Nobelovy ceny za literaturu. Kniha pokrývá dosud nezmapovanou část Buninovy tvorby, která je častým předmětem nepřesností. Jedná se o příručku určenou pro celosvětovou slavistickou literárněvědnou odbornou veřejnost zabývající se moderní ruskou literaturou. Kniha je připravena v ruštině.

- Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna, Praha 2011, 1. vydání, 335 stran
- ISBN 978-80-7050-592-2

Klementinum – průvodce

Petra Oulíková

U příležitosti znovuootevření Zrcadlové kaple v Klementinu, jež byla v rámci probíhající revitalizace uzavřena pro veřejnost, chceme upozornit na publikaci vztahující se ke Klementinu, sídlu Národní knihovny ČR. Patří k nejcennějším skvostům architektury v České republice a je nejrozsáhlejším barokním komplexem ve střední Evropě. Součástí knihy je bohatá obrazová a fotografická dokumentace. Publikace mapuje klíčové etapy výstavby Klementina a zároveň může návštěvníkům posloužit jako zasvěcený průvodce po celém jeho areálu. Vedle nejznámějších míst, jako jsou barokní knihovni sál, Zrcadlová kaple či Astronomická věž, jsou zde představeny i další unikátní prostory, které byly veřejnosti dosud nepřístupné. Titul nabízíme také v samostatné anglické a německé verzi.

- Národní knihovna ČR, 77 stran, cena 80 Kč
- ISBN 80-7050-491-9